

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויצא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויצא

- צורת אל"ף - לראות בכל דבר שהוא בא מאלופו של עולם ..... ב
- את עניי ראה אלוקים - קרוב ה' לנשברי לב ..... ד
- אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני - השגחת הבורא ית"ש וישועתו כפי כמה שהאדם נשען עליו ית' ..... ח
- אודה את ה' - לדור ודור נספר תהילתך ..... י
- זה שער השמים - כי אם ליראה ..... יב
- ויחר ליעקב וירב - לנהוג בפיוס וריצוי, לא בכעס וקפדנות ..... יג
- שמרני כאישון בת עין - לקראת יומא דהילולא קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע ..... טז
- סעדני ואוושעה - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו, ובמעלת ההשתטחות על ציונו ..... כ
- תורתו מגן לנו - לעסוק בדברי תורתו הקדושה ..... כ

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת ויצא הילולת הרה"ק הבת עין זיעועכי"א

צורת אל"ף - לראות בכל דבר שהוא בא מאלופו של עולם בפרשתן (כח י), 'ויצא יעקב', רמוז בה הגה"ק ה'מגלה עמוקות' זי"ע (מובא בשמו), כי תיבת 'ויצא' היא ראשי תיבות של 'זירא יעקב צורת אל"ף', והיינו שבכל תהפוכות חייו לא ראה לנוכח עיניו לא צרות ולא ייסורים, לא עשו ולא לבן, לא דינה ולא יוסף, כי

אם צורת אל"ף - אלופ"ו של עולם. בכל אשר קרהו ידע שאין עוד מלבדו אפס וזלתו והכל לטובתו הנמורה והשלימה, ועל כן היה ה' עמו לשמרו בכל אשר הלך. בפרשתן (כח ח), 'וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלוקים עמדי, ונתקשו מפרשי התורה

א. הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע קרא פעם לאברך מתלמידי רבו הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, וכה אמר לו, הנה חובתי ללמד את בני תורה כדכתיב (דברים ו ז) 'ושננתם לבנך', ולך יש חובה להביא פרנסה הביתה, הבה נחליף זה עם זה - אני אסייע לך בפרנסה, ואתה תסייע לי בלימוד התורה עם בני (האדמו"ר האמצעי). מה תלמדנו, כי האות הראשונה היא 'אלף', ומיהי צורתה - נקודה ממעל ונקודה מתחת וקו המחברם (לכל האורך), ללמדך כי עלינו לחבר את העליון והתחתון, כלומר שנכיר ונדע כי כל מעשה אשר יעשה למטה קדמה לו הכרזה ממעל, והיאך - ע"י קו האמונה, כאומר, אין דבר הנעשה למטה בעולם הזה, אפילו ב'נקודה' קטנה אם לא הוכרזו כן מלמעלה (הובא ב'היום יום' ח' אדר).

ב. וכך פירש הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע את לשון הכתוב (תהלים קיח ז) 'ה' לי - בעוזרי. ואני - אראה בשונאי', כלומר את ההרגשה שה' לי בכל צעד ושעל מימי חיי הנני מברך לכל מכירי קרובי ועוזרי שירגישו כן, והטעם, שהרי הבוטח בה' חסד יסובבנו, ונמצא שכל קרובי ועוזרי יתברכו בברכה גדולה זו - חסד יסובבנו. אבל ואני - לחיות בהרגשת 'אני' עשיתי ואני עושה וכו', זה ארצה לראות בשונאי - שהם יסמכו על רוב טובה שלהם, וממילא ינחלו מפלה גדולה (הובא בספר כנסת דוד ערך אמונה וענוה).

ג. הנה בכל פרשת ויצא אין הפסק בין הפרשיות ב'פתוחה או סתומה', ומבאר בה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרי"ג) כי ההפסקות ניתנו לתת רווח להתבונן בין פרשה לפרשה (ספרא ריש ויקרא), אבל כאן כשעברו על יעקב אבינו צרות רבות ונוראות, אז אין הזמן נכון וראוי לעצור ולהתבונן, כי בזה יתרפה באמונתו, ובתקופה קשה אין לעצור רק להמשיך הלאה בכל אותה העת, ולדעת מתוך אמונה פשוטה - מבלי להתבונן, כי כל הנעשה ממעל נעשה לטובה וברכה, ורק בגמר מסע הצרות אז יתבונן על העבר וימצא בס"ד איך שהכל נהיה לטובתו הגמורה.

שמענו ממכירי בעל המעשה, מעשה ביהודי מתושבי ירושלים המדקדק בהלכה, הלה הניח על הגג דוד מים לצורך שימוש במים בשבת קודש, גם חיבר גנרטור לצורך חשמ"ל לבניין. אמנם, באותו בניין גר יהודי שרדף אותו על כך מרוב קנאה ושנאה, וכל כך העבירתו הקנאה על דעתו עד שהלך והלשין למס הכנסה שהוא מסתיר הכנסות ואינו משלם עליהם מיסים, והביא להם ראייה שהוא נוסע הרבה לחו"ל (הוא אוסף חספים בחו"ל עבור כולל חשוב).

ואכן פקידי מס הכנסה הזמינו את האיש יחד עם נו"ב הרבנית לחקירות, וכמובן שהללו לא מצאו כלום להאשים אותם. אמנם, כאן אירע נס ופלא לטובתם, כי שם האשה הוא מאשה, ובתוך כדי החקירה ראה והוברר לפקיד שבתעודת הזהות כתבו את שמה של האשה משה בלי אות אל"ף, ולכן חשבו פקידי המס שמדובר באיש ולא באשה, ובמשך שנים חייבו אותה לשלם מס הכנסה כמו איש (עפ"י חוקי המיסים, אשה משלמת פחות מאיש), ועתה נתברר שמגיע לה בעקבות כך החזרי מס בסכום גדול.

ונמצא בא השכן לרודפו ולמעשה הרוויח רק בזכות ה'מסירה' פי כמה וכמה.

ד. וכאמר מרן הבעש"ט זי"ע על הכתוב (תהלים צב י) 'כי הנה אויביך ה', כי הנה אויבך יאבדו', כאשר יכיר האדם שכל אויביו ומציריו באים לו מה', והוא המסתתר תחת כל ההפיכה, אזי כי הנה אויביך יאבדו, יתבטלו כל צרותיו.

בכוונת ובמשמעות תיבת 'לאמר' - למי אמר. וביאר הרה"ק מקאסוב זי"ע (מובא באמרי ברוך פר' דברים ד"ה ואת יהושע, וכבר פירש בן במשכנות יעקב, לרבי יעקב בן נעים י"ל בשנת תפ"א), שלעת כזאת אשר הוא יוצא מבית אביו לבית לבן הרמאי, חשש יעקב מה יעלה בגורלו בבית רשעים

וכופרים בה', או הבין שרק בדרך אחת תנצל נפשו, והיא, אם בכל עת יהיה שם שמים שגור בפיו, לאמר תמיד אם ירצה השם, בעזר השם, מתוך הברה וידיעה ברורה¹ שמבלעדי גזירת שמים לא ירים איש את ידו ואת רגלו, ורק מן השמים יקבעו עבורו היכן ובמה

רמז נפלא נתן לנו הגאון בעל 'שבט הלוי' זצ"ל, בפסוק (תהלים קכה ב) 'ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו', כי הנה בלילה אין רואים את ההרים שמסביב העיר ירושלים, ויהי בוקר והנה נראים ראשי ההרים, וכי יאמר אדם שההרים הללו הגיעו הנה כעת בבוקר, וודאי שלא, אלא הם היו כאן גם במשך כל זמן החשיכה, רק לא ראינו אותם. כיו"ב, ה' סביב לעמו בכל זמן ועונה לשמרם ולהגן עליהם, אלא שבזמן החשיכה אינו נראה, אבל בוודאי הוא נמצא כאן.

ה. ביאור נפלא בפסוק בפרשתו (לא כט) 'יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלוקי אביכם אמר אלי לאמר השמר לך...' מבאר הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל (שאל אביך ויגדך ח"א) על פי מה שסיפר האלטער (הסבא) מנובהרדוק זצוק"ל (על עצמו) מעשה בבחור ישיבה שהוצרך לחזור לביתו בדחיפות מחמת כיבוד הורים, אלא שלדאבון לב לא היה לו כסף להוצאות הנסיעה... מה עשה הבחור, התחזק באמונה ובביטחון שבוודאי אותו בורא הדואג לכל מחסורו ידאג לו גם להוצאות הדרך, והבין שמחובת ההשתדלות עליו לעשות ככל אשר יש לאל ידו עשות, והחל ללכת ברגליו עד תחנת הרכבת הרחוקה מתוך בטחון מוחלט בה' שיזמין לו הוצאות הדרך (שהרי הליכה זו איננה כרוכה בהוצאת ממון, אלא בדרך מייגעת במשך כמה ימים). ויהי בהגיעו לתחנת הרכבת - כמה שעות לפני זמן יציאת הרכבת (שיצאה משם פעם בשבוע) התיישב על אחד הספסלים דשם ושקע ב'גמרא' אשר בידו משל יושב הוא בבית המדרש - שהרי את שלו כבר עשה בהליכתו עד לתחנת הרכבת, כעבור זמן מה ניגש אליו יהודי ששמח לפגוש יהודי נוסף בין גויי הארצות, והציע לו לעלות עמו יחדיו מעתה על הרכבת וכך יוכלו לתפוס מקום בקרן זוית - מתוך היבדלות מהגויים הרבים הנוסעים ברכבת, גם יהא בידם לנצל את ימי הנסיעה הארוכים להשתעשע יחד בדברי תורה. ענה לו הבחור שאכן, עז חפצו לעלות על הרכבת, אלא שהוא עדיין לא קנה כרטיס. אמר לו האיש, נו, לך נא בזריזות וקנה כרטיס, ענה לו הבחור שיש לו בעיה קטנה... שאין לו כסף לקניית הכרטיס. תמה האיש עד מאד, אם כן, מדוע באת עד הנה, מדוע שירכת רגלך שלושה ימים אם אין בידך מעות, מהיכן חשבת שתשיג ידך כרטיס העולה הון רב. ענהו הבחור בתמימות, בטוח אני באבי שבשמים, שימציא בידי דרך עד לביתי, את ה'השתדלות' עשיתי - כי באתי עד הנה ברגלי, וה' הטוב שהוא 'בעל היכולת' יגמור בעדי במה שאין ביכולתי... לגלג עליו אותו אדם - מה ביטחון, איזה ביטחון, אם אין בידך די מעות לקנות כרטיס היה לך להשאר בישיבה ולא לעשות שטויות כאלו - ללכת רגלי ג' ימים, כי לרכבת מגיעים עם מעות לקנות כרטיס, לא עם ביטחון. עם ביטחון א"א לקנות כרטיס, נפרד ממנו האיש מתוך זלזול ולגלוג, קנה כרטיס ועלה לרכבת.

כעבור כמה שעות וזמן הנסיעה מתקרב ובא, כל ההמון כבר עלו על הרכבת, והבחור עדיין יושב ובוטח בה'... הקטר (נהג) התחיל כבר לצפצף ולקרוא בצפצוף ראשון המבשר שבעוד חמש דקות הוא מפליג לדרכו, והבחור עדיין יושב רגוע שלם בבטחונו, והנה נשמע הצפצוף השני המבשר שבעוד שתי דקות הרכבת נוסעת מהמקום... לפתע הגיע יהודי שרץ במהירות שלא לאחר את הרכבת ברגע האחרון, ובעברו בסמוך אל הבחור, שאל אותו מדוע אינך עולה, אם מחמת חסרון המעות, אני אשלם עבורך, עלה גם אתה בזריזות על הרכבת, והוציא מכיסו מעות וקנה בהם שני כרטיסים, ומיד עלו שניהם על הרכבת, כעלותם נשמע הצפצוף השלישי והרכבת הפליגה לדרכה. הבחור הודה מקרב לבו לנדיב הגדול והדגול, תוך כדי שבח ושירה לאדון הכל אשר הראה בחוש את רוב רחמיו וחסדיו המגולים באופן נפלא.

כשנכנסו לחפש מקום ישיבה ברכבת המלאה בנוסעים מצא את היהודי הנ"ל שתמה לראותו ברכבת, סיפר לו הבחור את נפלאות ה' וחסדיו כי 'אשרי אדם בוטח בו', כאשר ממש ברגע האחרון הגיע יהודי ששילם עבורו, עתה הראית לדעת כי ה' הוא האלוקים, והוא עוזר ומושיע ומגן לכל החוסים בו, כנאמר במדרש כל הבוטח בשמי - אני מצילו (מדרש שוח"ט תהלים לא). ענה לו אותו טיפש - שוטה שבעולם... האיך אתה אומר שזה בזכות הביטחון בה', הרי בעצמך אמרת שממש ברגע האחרון הגיע אותו יהודי ששילם עבורך, ובכן הגע בעצמך אם הוא היה מאחר

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

מלוא כל הארץ כבודו, ואין שם ספק שהוא נמצא בכל מקום ומקום וגם 'במקום הזה'.

ומבאר באופן נורא, כי הנה כבר אמרו חז"ל (בר"ר סח ב), שבשעה שהלך יעקב חרנה בא אליפו בן עשו הרשע ולקח את כל אשר לו ולא השאיר לו מאומה, וחשב יעקב על מצבו היאך ירד בבת אחת מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, הנה מקודם היה עשיר וברגע אחד נעשה עני מרוד, ונתקיים בו כמאמר הכתוב (דניאל ב כט) 'רַעִיוֹנָךְ עַל מְשַׁכְּבֶךָ סֶלְקוּ, ופירש רש"י 'מה שהיית מהרהר ביום על משכבך עלו, והראו לו מן השמים בחלום הלילה את ה'סולם', וכדאיתא במדרש (בר"ר סח ד) 'הקב"ה יושב ועושה סולמות, משפיל לזה ומרים לזה, ומוריד לזה ומעלה לזה', ורמוז לדבר כי

יראה ברכה במעשי ידיו, אז אין לו לחשוש מלכת לביתו של לבן הרמאי, כי אף לרמאי כמותו אי אפשר לעולל דבר אם לא הכריוו כך בשמים ממעל'.

את עניי ראה אלוקים - קרוב ה' לנשברי לב

בפרשתן (כח י-טו), 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש וגו', ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלוקים עולים וירדים בו, והנה ה' ניצב עליו ויאמר וגו' וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי'. הקשה בספה"ק 'מגלה עמוקות', מהו שאמר 'ואנכי לא ידעתי', וכי היה הוה אמינא ליעקב אבינו שהקב"ה אינו נמצא שם ח"ו, והלא

ברגע אחד, הרי היית נשאר בתחנת הרכבת בודד ועצוב בלי יכולת להגיע לביתך, אם כן כיצד תאמר 'ביטחון', כיצד לקחת סיכון כזה בשעה שאיחור קטן של אותו יהודי היה משאירך לפני שוקת שבורה... הרי פשיטא, שמיותר בכלל להפריך את טענתו האווילית הנסתרת מאליה של אותו שוטה גאה...

כיו"ב, מצינו גבי לבן, הנהגתו כאותו שוטה גאה, בבואו ליעקב ואומר לו ברוממות רוחו - האמת, כי יש לאל ידי לעשות עמכם רע - דע לך יעקב, יש בידי כח ויכולת לרצחך נפש אותך ואת כל משפחתך בזה הרגע ללא שיהא בידכם כלל להתנגד. אבל יש לי בעיה 'קטנה' ומציקה 'אלוקי אביכם אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע', בדיוק אתמול בלילה התגלה אלי האלוקים בחלום הלילה והזהירני שלא לעשות לך כל רע. איי... איי... מעולם לא היה לי כזה חזיון אלוקי, ובדיוק אתמול זה קרה, דע לך יעקב, אם הרבש"ע היה מגיע אלי היום בלילה, אם הוא היה מאחר בלילה אחד, כבר לא היית בין החיים. הוא הגיע ממש בשניה האחרונה (ברגע האפס)...

זהו לבן ש'ביקש לעקור את הכל', גם לאחר גילוי אלוקי בחזיון לילה המעמידו על מקומו ומונע ממנו הריגת בני משפחתו הקרובים, לא זו מ'כחי ועוצם ידי', ובשטותו כי רבה מתגאה כאילו עוד יש לאל ידו לעשות משהו נגד רצון ה'.

והרבה עלינו להיזהר שלא להיות כמו לבן... שהרי אין אחד מאיתנו שלא ראה במו עיניו ניסים ונפלאות והיאך הקב"ה מנהל עולמו בהשגחה פרטית ומדוקדקת...

1. ומביא שם מעשה באחד מחסידי הרה"ק ה'תורת חיים' מקאסוב זי"ע שקיבל ממנו ברכת פרידה לקראת יציאתו לדרך ביום ה' פרשת ויצא, ואמר החסיד כי במשך מסעו יש בדעתו לשבות בפרשת וישלח ב'זאבלטוב', אמר לו הרבי בלשון שאלה 'וכי נראה לך שתשבות בזאבלטוב בשבת וישלח'... החסיד לא הבין למה רומזים דברי רבו. למעשה, התעכב החסיד בדרך, ולא עלתה בידו להגיע לזאבלטוב לקראת שבת וישלח, אלא שב לשבות שבתו בקאסוב. בהגיעו לשם שאל את רבו, אם ידע הרבי שלא יסתייע בידי להגיע לזאבלטוב מדוע לא עצרני מלצאת לדרכי, אמר לו הרבי, לא נביא אנכי ולא בן נביא, אלא דבפרשתן כתיב 'ידר יעקב נדר לאמר', ומהו 'לאמר', אלא שיעקב נדר לאמר בכל ענין 'אם ירצה השם', ומכיוון שלא אמרת אם ירצה השם אהיה בזאבלטוב הבנתי שמן השמים יעכבוך.

2. סיפר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, בעיר בריסק היה אברך שקנה הרבה יערות הסמוכות לעיר, הלה הצליח מאד בכריתת העצים ומכירתם ונתעשר מזה בעשירות גדולה, ויהי האיש הולך וגדל עד שכל היערות המקיפות את העיר בריסק היו בבעלותו. פעם אחת פרצה שריפה ביערות ותוך שעות ספורות נהפכו כל יערותיו למאכולת אש, האברך נשאר 'נקי מנכסיו' בעירום ובחוסר כל. בכל עת שעבר ליד היערות היה נאנח באמרו, אוי, יערות יערות, כמה ממון ודמים השקעתי בכם, וכל יגיעתי אך לריק הייתה. פעם אחת שמע הגה"ק ה'בית הלוי' זי"ע את דבריו,

שבורה עליו - שקרוב ה' לנשברי לב, וה' עמו בקרבה רבה ויתירה מתוך אהבה עזה וחמלה גדולה.

ובמו שביארו בספה"ק כל עניין ה'חלום', שלכאורה צריך ביאור לשם מה הראה לו הקב"ה באותו חזיון ומראית הנבואה את הסולם שמלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, והלא עיקר תכלית הנבואה נועדה עבור מה שאמר לו הקב"ה (שם יג-טז) 'אני ה' אלוקי אברהם אביך', הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך, והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך והשיבותיך אל האדמה הזאת כי לא אעזובך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך, ומה צורך יש להקדים לו מראית הסולם, ומה עניינו להמשך הנילוי ההוא. והאריכו בזה מפרשי התורה בדרכים הרבה.

ונתבאר בספה"ק דהנה איתא במדרש (בר"ר סח י) על הפסוק ויפגע במקום - 'ביקש לעבור, נעשה העולם כולו כמין כותל לפניו', ומשמעות הדברים, כי יעקב אבינו בצאתו לחרן עמד באותה שעה במצב של 'מאין יבוא עזרי', כשהוצרך לעזוב את ארץ מולדתו, שם עלה ונתעלה בקדושה ובטהרה בבית יצחק אביו ובאהלי שם ועבר, ועתה הוא מוכרח לברוח מאימת עשו אחיו הרשע שמבקש להרגו, 'ולאן הוא הולך' - לבית לבן הרשע, וכמו שנרמז בשם 'חרן' - שהוא

'סלם' בנימטריא 'עני', והוא מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, להורות שהקב"ה 'מרים לזה' אף אם עתה הוא מוצב ארצה בעירום ובחוסר כל אך למחר ראשו מגיע השמימה. והתבונן יעקב וראה החילוק וההפרש בין עני לעשיר, כי כאשר העשיר מתפלל נצרך הוא למלאכי השרת שיעלו את תפילתו לפני אדון כל, וזהו שנאמר והנה מלאכי אלוקים עולים, אכן העני אינו נצרך למלאכי השרת כלל אלא והנה ה' ניצב עליו, וכדכתיב (תהלים סט לד) 'כי שומע אל אביונים ה' - שהקב"ה בכבודו ובעצמו הוא שניצב ליד העני לשמוע את תפילתו, וממשיך המגלה עמוקות בזה"ל, וכשראה מעלות העני כי יעמוד לימין אביון" (תהלים קט לא) אמר אכן יש ה' במקום הזה, שכל כך מעלה גדולה יש לעני שלעולם ה' עמו², מאינן תבירין דמלכא' [וכוונתו להא דאיתא במדרש (ויק"ר ז ב) 'אמר רבי אלכסנדרה ההדיוט הזה אם משתמש בכלים שבורים גנאי הוא לו, אבל הקב"ה כלי תשמישו שבורים, שנאמר (תהלים לד יט) קרוב ה' לנשברי לב'], וכמו שאמר הנה אנכי עמך - אם העני עמך, לזה אמר אכן יש ה' במקום הזה [-שהש"ת נמצא עמו דייקא מחמת עניותו] ואנכי לא ידעתי כל כך מעלה יש לעני בעוה"ז לפני המקום. עכ"ל"ק.

ובאמת אין הכוונה דייקא ל'עני' בממון, אלא כך הדברים אמורים לגבי כל מי שנמצא בצר ובמצוק, ונפשו

אמר לו הרב, דע כי טעות בידך, לא מחמת שהשקעת כ"כ הרבה ממון ביערות נעשית יורד, אלא מאחר ונגזר עליך להיפך ליורד על כן השקעת את ממוןך ביערות. כי הקב"ה הוא המשפיל לזה...

ח. מסופר שלאחר הסתלקות הרבנית - אשת חבר של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, היה דו"ד היכן לטמנה, אם בחלקת 'צדיקים' או בחלקת ה'רבנים', נענה ה'חפץ חיים' ואמר - הניחיה בחלקת ה'עניים', דהרי 'כי יעמוד לימין צדיק' או 'לימין גאון' לא נאמר, אלא כי יעמוד לימין 'אביון', ושם תנוח בשלום על משכבה ליד הקרובים אל אבינו שבשמים. בסגנון זה אמר הגאון רבי דוד פיינשטיין אילו היו אומרים לי מן השמים שנותנים לי אפשרות לבחור לעצמי שלושה אורחים להכניס לביתי כפי שיעלה ברצון ליבי, אלו אורחים הייתי בוחר, לכאורה את שלושה האבות אברהם יצחק יעקב או שלושה מהתנאים וכו', או שמא את רש"י ורבינו תם וכו', אך האמת היא שלא הייתי בוחר בהם וכיוצא בהם אלא בשלושה עניים כי ה' עימם... וכאותו מקרא 'כי יעמוד לימין אביון'.

ט. בספר 'ש"ך' על התורה (ד"ה והנה) מביא לשון המדרש (עיי' בר"ר פס"ט ג) על מה שנאמר 'והנה ה' ניצב עליו', משל למלך שראה עני בן טובים שוכב בדרך בשדה והיה מגין עליו ושומרו מחיות רעות, כן הקב"ה שמר יעקב מעשו ולבן, ונתן רמז בדבר, כי ה' ניצב עליו ר"ת 'עני' (כי תיבת ה' כתובה בשם הוי"ה ומתחלת באות יו"ד), ללמדנו על מעלת ה'עני' שהקב"ה מתקרב אליו ביותר והוא ניצב עליו,

י. הנה איתא בזוה"ק (ח"ב קצח). 'תא חזי זכאה חולקיה דבר נש כד מסכנא אערע לגביה, דהווא מסכנא דזרונא דקודשא בריך הוא הוי דשדר ליה' [-אשרי חלקו של אדם כשעני מזדמן אליו, כי אותו עני נשלח אליו כדורון ומתנה מהקב"ה]. וכתב הגה"ק רבי חיים מוואלוז'ין זי"ע (רוח חיים אבות ה ט) וז"ל, והנה השי"ת משתמש בכלים שבורים, לב נשבר של העני יקר מאוד למעלה, נמצא מכלי תשמישו של השי"ת נותן לו להעשיר מתנה. עכ"ל.

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

לברו בלי שמירת המלאכים, כי מלאכי ארץ ישראל כבר עלו לשמים, ואילו מלאכי חוץ לארץ עדיין לא ירדו, מה כתיב מיד והנה ה' ניצב עליו, ופירש רש"י, לשומרו, כי זאת בא הקב"ה להראות לו, דייקא בזמן בו נראה לך שהינך עוזב ובודד, אין מי שיגן עליך, הרי אז אני בכבודי ובעצמי 'שומר' עליך"א, ואדרבה בשעה קשה זו הקב"ה שומר עליו וקרוב אליו הרבה יותר מבשאר עיתים זמנים, וממילא אל תירא ואל תחת בשעה שכל העולם כולו לפניך כמין כותל, ואל תאמר בלבבך מאין יבוא עזרי, כי אדרבה, 'עורך מאת ה' עושה שמים וארץ', והש"ת מגן עליך עתה"ב ביתר שאת וביתר עוז"ג.

'חרונו של עולם' (עי' בר"ר סח יג, וברש"י לעיל יא לב), והרגיש כאילו כל העולם עומד בפניו כמין כותל, כמי שאומר שאינו יכול ללכת כי בכל מקום שפונה יש 'כותל' המעכבו מלהמשיך בדרכו (וכדאמרי אינשי, ער טאפט א וואנט - הוא 'ממשש' בקיר).

ולחזק לבבו נגלה אליו הקב"ה בחלום ליל, והראה לו את הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, וכמו שפירש רש"י 'עולים תחילה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים חוצה לארץ ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוצה לארץ ללוותו' נמצא שבאותו הזמן היה יעקב

יא. וכדאיתא בגמ' לשון נורא (חולין צא:) על פסוק זה, 'אמר רבי שמעון בן לקיש, אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמר, כאדם שמניף על בנו, ופירש רש"י, 'שמניף על בנו במניפה להצילו מן השרב'...

כיו"ב פירשו בנוסח ברכת 'השכיבנו' שבתפילת ערבית, 'השכיבנו אבינו לשלום והעמידנו מלכנו לחיים טובים ולשלום' (ויש בזה כמה נוסחאות וגירסאות), וצריך ביאור מדוע שינה בלשונו לומר על שכיבה 'אבינו' ועל קימה 'מלכנו', אלא ביאורו, שהשכיבה שזמנה בערב לעת חשכה, והוא מרמז לזמני החשיכה והקושי, ואז הקב"ה קרוב אלינו ביותר, כקרבת 'אב' לבן, אבל בעת הקימה - בבוקר, בעת זריחת שמש ההצלחה, ומרמז למי שזוכה לחסדים מגולים, כדכתיב (תהלים צב ג) 'להגיד בבקר חסדך', אז קרבת הקב"ה אליו רק באופן של 'מלכנו', ולא בקרבה יתירה כאב עם בנו. הנה מזכירים אנו את קריעת ים סוף בכל יום שחרית וערבית, אלא שבתפילת שחרית אנו אומרים (בעזרת אבותינו) 'יום סוף להם בקעת וזדים טבעת וידידים העברת ים וכו', על זאת שבחו אהובים ורוממו קל ונתנו ידידים זמירות', ואילו בערבית אומרים 'המעביר בניו בין גזרי ים סוף וכו', וראו בניו גבורתו שבחו והודו לשמו וכו', מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה', וצריך ביאור שינוי הלשונית. אלא כי ההבדל בין 'ידיד' ל'בן', שמדרך האדם שמחבב את ידידו ואף מברכו לשלום בכל עת שרואהו, ומאחל לו צפרא טבא וא גוט שבת במאור פנים, אבל אין בזה כל דמיון לאותה אהבה שאוהב אדם את בנו, אליו יהיה מסור תמיד בכל ליבו ונפשו, וידאג לו לכל צרכיו ומחסורו. ובה יבואר דקדוק הלשון שתקנו חז"ל, שבא ללמד כי כשמאיר לאדם וטוב לו בבחינת 'שחרית' ובוקר אזי באמת אינו אלא כדרך 'ידיד' כלומר אין קרבתו אל ה' קרבה עצומה כל כך, אבל בשעה שהוא שרוי בחושך 'ובערב' וכולו שבור ורצוף הרי הקב"ה קרוב אליו ביותר ואהבתו אליו כאהבת אב לבנו יחידו, על כן בערבית אנו מזכירים שהננו 'בניו' של הקב"ה, ואילו בשחרית אין אנו אלא 'ידידים' ותו לא.

ואכן אימתי נזכר בתורה שהננו בנים למקום ב"ה, בשני מקומות, א, בהיותם תחת שעבוד מצרים, שאמר הקב"ה למשה לומר לפרעה 'כה אמר ה' בני בכורי ישראל' (שמות ד כב). ב. 'בנים אתם לה' אלוקיכם לא תגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת' (דברים יד א), והיינו בהיותם בתחתית שפל המצב כשהם משועבדים לפרעה וכן כשאחד מהקרובים מסתלק לבית עולמו והכאב גדול עד מאוד, באותה שעה דייקא קודשא בריך הוא אומר 'בני אתה'...

יב. כעין זה ביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע התגלות הקב"ה בחלום ליעקב, שהוא על דרך שמצינו ביחזקאל שראה מראות אלוקים וכל מעשה המרכבה דווקא בבבל, כדי לחזק אמונתם של ישראל שהקב"ה לא עזבם אלא 'למענכם שולחתי בבלה' (ישעיה מג יד), וכמבואר באריכות בזה"ק (ח"ב ב:), כך מטעם זה נגלה הקב"ה ליעקב דווקא בצאתו לחרן בתחילת הליכתו לגלות אצל לבן, להראותו שהוא נמצא עימו גם בשעה קשה זו ולעולם לא יעזבנו. יג. כתב 'בעל הטורים' על הפסוק (כח יב) 'והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', וז"ל. רמז למי שמושלך לארץ לפי שעה, יעלה השמימה...

וכך כתב ה'אברבנאל' לבאר הטעם שלא לא הודתה בלידת בניה הראשונים, וז"ל, שהיתה כוונתה, שהבנים הראשונים ידעה סיבת לידתם שהיה ממשפטי הש"ת ורחמיו על כל מעשיו, כי כן דרכו לרחם על העגומים. עכ"ל. והיינו שכביכול מן הדין בנים הללו שלהם.

עוד נביא מרגניתא מבא מה שפירש הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (תורת אמת ד"ה ויפגע) שהנה חז"ל דרשו (ברכות כו:) מה שנאמר 'ויפגע' - אין פגיעה אלא תפילה, ולפי"ז יתפרש אומרו במקום שהכוונה היא על המקום ב"ה, כלומר 'שפגע' והדביק עצמו אל הקב"ה כמו שאומר 'איני זו מהמקום ב"ה עד שישלח לי עזרו מקודש', שמא תאמר מניין היה ליעקב כח להפציר ולבקש באופן כזה, על כך נאמר 'כי בא השמש', וכלשון קדשו היינו כי ידע שבאמת כל החשבות שעובר עליו בגלות חרן, הוא רק לפי שעה, והישועה מוכנת ועומדת להתגלות, ורק לעת עתה הוא בהסתר טמיר ונעלם¹⁰. כמו שקיעת השמש אשר אף שלעין הרואה נדמה כאלו אין עוד שמש בעולם, ובאמת רק הלכה לה מכאן לפי שעה ומוכנת ועומדת לחדש אורה כבראשונה ובאור הבוקר תזרח השמש. בן הבין יעקב אבינו ע"ה שההסתר הוא רק לפי שעה כמו ביאת השמש, ולזה ויפגע במקום. עכ"ל. וזהו שתיקן תפילת

זהו הן הדברים דאיתא עוד במדרש (בר"ר סח י) על מה שנאמר 'כי בא השמש' - רבנן אמרי ביבה השמש, מלמד שהשקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב אבינו בצנעה. משל לאוהבו של מלך שבא אצלו לפרקים, אמר המלך, כבו את הנרות, כבו את הפנסין, שאני מבקש לדבר עם אוהבי בצנעה, כך השקיע הקב"ה גלגל חמה שלא בעונתה בשביל לדבר עם יעקב בצנעה. פירוש, שאם נראה לאדם ששקעה לו השמש שלא בעונתה... והקב"ה 'מכבה' את אור השמש ומחשיך את כל העולם סביבו, דייקא אז יתחזק באמונתו מתוך ידיעה ברורה, שאדרבה אין כאן לא חושך ולא הסתרה, כי אם הארה והתקרבות, שהקב"ה מבקש לדבר עמו בצינעא, ודייקא בזמן זה משפיע עליו כל טוב¹¹. ואם נדמה לו כי הקב"ה רחוק ממנו ח"ו, הרי האמת היא, כי 'מרחוק ה' נראה לי' (ירמיה לא ב) - שבגודל הריחוק המדומה כך ה' נראה לי ומתקרב אלי ביותר מתוך רחמים רבים¹².

הרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע (קול שמחה) הקשה על האמור בפרשתן (ל א), 'ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', שאינו מובן, כי נראה הדבר כ'מעשה נערות', לומר שאם לא יהיו לה בנים תמות. אלא ביאורו, מכיוון שראתה רחל שאחותה לאה שהיא שנואה - יש לה בנים, והיא האהובה - אין לה בנים, הבינה שבזה גופא תלוי הדבר, כי הקב"ה אוהב את השנואה ושבורת הלב, וזהו 'ותקנא רחל באחותה' - על כי שנואה היא, ואילו היא איננה שנואה, כן הלכה ואמרה ליעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, כי ידעה שאין דבר שיקפיד עליה יעקב כמו על זה, ואכן כיוונה לדבר אמת, שאחר הדברים האלה נעשית שנואה, כדכתיב 'ויחר אף יעקב ברחל', ומיד נפקדה וילדה את יוסף, ללמדך שהקב"ה שוכן את דכא ומרפא לבות נשברים (הרר"ב מסיים שדבריו אלו על דרך הלצה, אך הרבה יש לנו ללמוד מהלצותיהם של הצדיקים).

יד. כתיב בפרשתן (לא מו) 'ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים וכו' ויקחו אבנים' וכבר דייק הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע בשינוי הלשון, ושמעתי מגדול אחד ש'אבנים' רומז לקשיים והסתרות [ועל דרך שנאמר (כט ב) והאבן גדולה על פי הבאר], ויעקב אבינו הבין שכל אבן היא באמת מרגלית וגורם לעלייה, לכן אמר 'לקטו', מלשון חיפוש, כלומר ליקטו אבנים יקרות אלו לאסוף ולשמור, אבל הם לא הבינו זאת, והסתכלו על כל אבן כמפריע והסתר, לכן 'ויקחו' אבנים ולא ליקטום כמי שלוקח אבנים לסלקם.

והביא אותו גדול, ששמע מאשה ישישה שסבלה הרבה בימי חייה, בשנות ה'מלחמה' ולאחריהם, לפרש את הפסוק (תהלים צא יב) 'על כפיים ישאונך פן תגוף באבן רגלך', ומדוע לא ביקש לסלק את האבנים לגמרי, אלא כי אותם 'אבנים' טובה גדולה גנוזה בהם, אך זאת בקשתנו שלא ניפול בגללם אלא נוכל להתעלות על ידם.

טו. וז"ל הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (בפרשתן), זאת תורת העני המדוכא או בעל יסורין אחרים להשיב נפשו, בזכרו כי הנה ה' אתו כמאמר הכתוב (ישעיה נז טו) 'את דכא', ואמרו חז"ל אני את דכא שהקב"ה מרכין שכינתו ונאמר 'עמו אנכי בצרה', וכיון שהקב"ה אתו מה חסר לו הרי הכל אתו, וזאת תהיה נחמתו בעניו כי הרי מי שהכל בידו הוא אתו, ומה לו יותר בעולם הזה או בעולם הבא אם הוא זוכה להשראת שמו יתברך אצלו וכו', לזה אחר שאמר לו הקב"ה ליעקב 'והיה זרעך כעפר הארץ' (כח יד) כאמור שיפלו עד לעפר, ופן יפול לב יעקב בזכרו בנפילת בניו עד עפר הארץ על כן פייסו ואמר ליה 'והנה אנכי עמרך' (שם טו), עמו אנכי בצרה, אני את דכא, וזה יהיה ניחומם, ונחמתים ושמחתים בשעשוע בוראם. עכ"ל.

טז. והוסיף רמז לדבר כי ס"ת של ויצא יעקב מבאר שבע וילך עולים בגימטריא 'רפואה', ורק אח"כ כתיב 'חרנה', וכלומר, שתיכף בשעה שיצא הבין שהרפואה קודמת ל'חרנה', כי כך דרכו של הקב"ה להקדים רפואה למכה.

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

שלבן מתנכר אליו ונשתנו פניו לרעה, והרי עצם ציווי הבורא ית"ש לשוב לארץ כנען היא סיבה מספקת לברכה שילך משם, ואטו אם היו פני לבן אליו כתמול שלשום לא היה מקיים את מאמר הש"ת [ועי' באוה"ח הק' מה שכתב בזה].

ומבאר הר"ק ה'אמונת אברהם' זי"ע מפיטסבורג, כי ידוע אשר זה כלל גדול לכל תהלוכות החיים, שכל זמן שנדמה לאדם שיש לו איזה פתח הצלה ומבוא לישועה על ידי השתדלותו בדרך הטבע, או שסומך על אחרים שיחישו לעזרתו אזי רחוקה ישועתו מלבוא, אכן כאשר שרוי בצרה גדולה ורואה כבירור שאין שום סיכוי בדרך הטבע להיחלץ ממנה, ורק הקב"ה יכול להיות לו למלך עוזר ומושיע, אז אכן הקב"ה מוציאו מאפילה לאורה וישלח לו עזרו מקודש". ועפי"ז מבאר את העניין, כי הנה מבואר בריש הפרשה (ובסוף פר' תולדות) שיעקב נרדף מעשו על שגנב ממנו את הברכות ועל כן הלך לבית לבן אחי אמו, וכלומר שחשב שימצא לעצמו מקום מפלט ומנוס בבית דודו שישמור עליו, אכן לאחר שראה שלבן מתנכר אליו לרעה, והנה איננו עמו כתמול שלשום - כבר ידע שאין לו שום 'פתח' ודרך הצלה, אפילו לבן החל לשנוא אותו, ורק הקב"ה הוא שיכול להושיעו מיד כל אויביו, אז זכה תיכף ומיד שהקב"ה יתגלה אליו ויצוהו לשוב לארצו, ויבטיחו שיגן עליו וישמרנו וכדכתיב 'ואהיה עמך' [ופשיטא שאין לנו שמץ השגה ביעקב אבינו

ערבית לדורות - לכל מי ששרוי בחושך ובכחי' לילה, שידע 'אין שום יאוש בעולם ח"ו, ואף בעת שנדמה כי ערבית והשכות הוא ח"ו, הוא רק הסתר לפי שעה, כמו הערבית ממש שאינו רק לפי שעה, והשמש מוכנת ועומדת להאיר את היום, כן הישועה מוכנת ועומדת.

ועל כך אמרו חז"ל (ברכות ד:): 'איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה לתפלה של ערבית', ונרמז בזה למי ש'שקעה עליו חמה שלא בעונתה' ל"ע, ובטרם ניגש להתפלל 'ערבית' הרי הוא סומך גאולה לתפילה, ר"ל שמקדים את האמונה הטהורה ש'הגאולה מוכנת ועומדת, והשכות הגלות הוא רק לפי שעה עד עת קץ' הרי מובטח לו שהוא בן עולם הבא, 'היינו שהגאולה קרובה לבא'.

אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני - השגחת הבורא ית"ש וישועתו כפי כמה שהאדם נשען עליו ית'

בפרשתן (לא ב-ד), 'וירא יעקב את פני לבן והנה איננו עמו כתמול שלשום, ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך, וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה' וגו', וב'פשוטו של מקרא' נראה שהיו כאן ב' עניינים שבגינם רצה יעקב לברוח מלבן ולשוב לארץ מולדתו, א. שראה את פני לבן והנה איננו עמו כתמול שלשום. ב. שהש"ת נגלה אליו ואמר לו לשוב לארץ אבותיו, אך כבר הרבו המפרשים להקשות מה הוצרך לומר את הטעם הראשון שראה

יז. ידוע מה דאיתא במדרש (בר"ר סח ב), בשעה שהלך יעקב חרנה במצוות אביו לישא לו אשה, ובא אליפז בן עשו הרשע ולקח את כל אשר לו, אז אמר יעקב 'שיר למעלות אשא עיני אל ההורים מאין יבוא עזרי', אליעזר בשעה שהלך להביא את רבקה מה כתיב ביה 'ויקח העבד עשרה גמלים' וגו', ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד. חזר ואמר מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלום לית אנא מובד סברי מן בריי (כמי שגוער בעצמו וכי ח"ו אבוא לידי כך, לאבד את בטחוני מבוראי, חלילה לי מעשות כן) אלא, עזרי מעם ה'.

והוסיפו לבאר, כי יעקב התחזק בבטחונו, כי אדרבה מאחר שאין בידו כלום, לא נזם ולא זהב... ויודע בעצמו שעל פי הטבע אין בידו להביא 'נדוניא' ואין לו שום דרך השתדלות לישא אשה, ומוכרח הוא לסמוך על הקב"ה, א"כ דייקא עתה עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ. והא גופא נרמז בלשון הכתוב מאין יבוא עזרי, ר"ל כשמגיע לידי ההכרה והמסקנא שהוא עצמו אין משם יבוא עזרי...

והנה איתא בספה"ק (עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו, וכן במגלה עמוקות בפרשתן, ובשל"ה הק') שסגולה בדוקה למצוא הזיווג בנקל, לומר קודם עקירת רגליו בתפילת העמידה פרק 'שיר למעלות אשא עיני אל ההרים', וכמו שכתב ה'מגלה עמוקות' שיעקב אמר מזמור זה לאחר שהתפלל י"ח ברכות באותה תפילת ערבית שתיקן באותה שעה. ואולי י"ל, שסגולת פרק זה הוא עפ"י המבואר שכשאדם מכיר שבכוחות עצמו 'חסר ישע' הוא - מאין יבוא עזרו, ורק 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ' אז קרובה ישועתו לבוא. ולכן מצאנו ג"כ שמזמור זה מסוגל לא רק לזיווג אלא לעוד כמה ישועות גדולות.

תחבולות אנושיות, וע"כ ריחק ה' את האדם ורבה העזובה, כי לא בטחו בתשועת ה', אך כשיראו כי אזלת יד השתדלותם ואין עוזר וסומך, אז עיניהם נשואות אל ה' לקרוא אליו בעת הצר להם וה' שומע, ובאותו זמן התשועה באה דרך בריחה מן הקצה אל הקצה, דהיינו מן תכלית השפלות אל תכלית המעלה. עכ"ל. ובוזה מבאר את לשון הכתוב, שבאותו זמן ש'והיה זרעך כעפר הארץ' ושחה לעפר נפשם יתקיים בהם ופרצת, 'רצה לומר יעלה הפורץ לפנייהם להעלותם אל גרם המעלה, והיינו משום שיתלו עיניהם בהקב"ה מתוך ההכרה שרק הוא ארון המושיע".

ומעין הדברים כתב גם רבינו הרמב"ן בפרשתן (ל א) בזה"ל, והנה הצדקת בראותה שלא תוכל להיסמך

בחר שבאבות, אלא ללמדנו ארחות חיים ואת המעשה אשר נעשה]. ולפי"ז מתיישב, כי אכן יעקב ברח מלבן אך ורק משום שכך אמר לו השי"ת, אלא שהקדים הכתוב לומר שראה שלבן מביט עלו לרעה, ללמדנו כי זו היתה הסיבה שמחמתה נגלה אליו השי"ת.

ובענין הזה מצינו ב'כלי יקר' על הפסוק בפרשתן (כח יד) 'והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה, וז"ל, שאמרו במדרש (עין מדרש תהלים מד) אין התשועה באה לישראל כי אם בזמן שהם בתכלית השפלות, שנאמר (תהלים מד כו) 'כי שחה לעפר נפשנו וגו', מה כתיב בתריה - 'קומה עזרתה לנו'. וטעם של דבר שכל זמן שאינן בתכלית השפלות או אינן תולין בטחונם בה', וחושבים תחבולות להנצל מפח יקוש ע"י

יח. איתא בתנחומא (ויצא ג), אמר רבי ברכיה, בכל מה שתבע (-התפלל וביקש) יעקב מן הקב"ה, השיבו. אמר אם יהיה אלוקים עמדי - השיבו והנה אנוכי עמך. אמר ושמרני - השיבו ושמרתיך בכל אשר תלך. אמר ושבתני בשלום - השיבו והשיבותיך. (אבל) אמר ונתן לי לחם - ולא השיבו על הפרנסה, כי אמר הקב"ה, אם אני מבטיחו על הלחם, מהו מבקש ממני עוד, לפיכך לא השיבו על הלחם, ע"כ.

מכאן תצא הקריאה לכל בני ישראל באשר הם, תנוח דעתכם מדאגת הפרנסה וכיו"ב, דעו נא כי הקב"ה חפץ בטובתכם וישפיע עליכם כל מיני טובות שבעולם, אין לכם אלא לתלות עיניכם בו, כי אין להקב"ה חפץ אלא בקרבת בניו אליו, ורק משום כך נותן להם איזה 'מחסור', בכדי שיתפללו לפניו בכל לבם ונפשם, וכאשר המה מכירים בזה ונושאים אליו עיניהם בתפילה ובאמונה, בוודאי ימלא מחסורם בכל מיני ישועות והשפעות טובות.

סיפר הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער זי"ע בעיה"ק ירושלים היו שני שכנים שהיו יושבים על התורה ועל העבודה, דלת ביתם היתה זה למול זה, והנה, האחד היה עני ואביון, אשר מדלת ביתו כבר זעקה הדלות העניות והאביונות, והשני אמנם לא היה עשיר, אבל קורות ביתו העידו שהוא מכובד"ג, ולא חסר מאומה בבית הלזה.

וראו שמידי פעם מגיע הדוור (פאסט טרעגער) עם 'מעטפה' (envelope) עבה מלאה בשטרות ונותנה לשכן המכובד"ג, והבינו כי השפע השורה בבית אינו סתם, אלא מאן דהו עומד וממלא את הבית במצלצלין. פ"א עמד השכן העני בעת שהדואר הגיע, ובכל כוחו ניסה לראות מיהו השולח, ועלה בידו, לחרדת לבו גילה שהשולח הוא ידידו מנוער, שלמד אתו בחברותא הרבה שנים בישיבה, לנוכח 'ידיעה' זו לא עמד לבו, כי לא הבין כיצד חבירו אינו חושב ממנו, ושולח רק לשכנו הסמוך לביתו, ואילו הוא אינו מקבל ממנו מאומה.

באותו הלילה לא היה יכול לתת תנומה לעיניו, לכן נתיישב באשמורת הבוקר, ושפך את לבו במכתב מיוחד לרעהו שמכבר הימים, כבוד ידידי ורעי, זכרתי ימים מקדם ידידותנו האיתנה, אבל לא אוכל עצור במילין, כיצד שכחתי ממני ואילו את שכני זכרתי, אינך מתייחס אלי כלל, וכל כמה שנסייתי לדון אותך לכף זכות איני מצליח להגיע לכך.

אחרי כמה ימים הגיע מכתב תשובה בן חמש תיבות - ידידי היקר, מעולם לא בקשת. כאומר, וכי יש לי רוח הקודש לדעת שהנך נצרך למעות, בקש ותקבל גם אתה. כלומר, הנך רואה שיש לי מעות הרבה, ויש לי לב לתת, מי שמבקש יקבל. כך לדידן, הקב"ה אומר לנו, הנה אני רוצה לתת ולהעניק שפע רב, רק תבקשו, ותקבלו מיד, אף שהבורא יודע הכל, ואין נעלם ממנו כל מי שהוא נצרך וחסר לו, לעומת אותו עשיר שבאמת לא ידע שידידו נצרך, אבל הקב"ה העמיד את סדר העולם באופן שצריך לבקש ממנו, כל המבקש ממנו יקבל.

בענין זה מספרים סיפור נורא הוד (גליון הנפלא 'מתוקים מדבש'), בימי הגה"ק רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע היתה משפחה בעיה"ק ירושלים, ששיכלו את הבנים הנולדים להם זמן קצר אחר לידתם, הבנות נשארו בחיים והבנים לא. בצר להם פנו אל הרי"ח, והוא אמר להם, מן הנראה ששולטת עין הרע עליכם, על כן קבלו עליכם מהיום והלאה

על תפילת יעקב, שבה להתפלל על עצמה, אל שומע צעקה, וזהו 'וישמע אליה אלוקים' (שם כב). ומבואר בדבריו שרחל הרגישה שיש מי שיתפלל בעדה, ובטחה ביעקב שיפעל לה את הישועה, אכן לאחר שאמר לה 'התחת אלוקים אנכי', הבינה שהיא מוכרחת לסמוך רק על הקב"ה, והתפללה מתוך ההכרה כי 'מבלעדי

אודה את ה' - לדור ודור נספר תהילתך
בפרשתן (כט לה), 'הפעם אודה' את ה' ותקרא שמו יהודה', וביאר הגה"ק המהר"ם שי"ק

שלא להלביש את הבנים בבגדים חדשים, רק ב'ירושות' מהאחיות או משכנים וכיו"ב, זולתי אם הילד בעצמו יבקש אזי תמלאו מבוקשו, ותנו לו בגד חדש.

בסמן טוב ובמזל טוב נולד להם בן, ואכן לא הלבישו אותו כי אם בבגדים שאולים, ואפילו לברית לא קנו בגד, בהגיע זמן החאלאקע קנו בגד חדש מתוך מחשבה אולי יבקש בגד חדש ככל חביריו, אבל הוא לא ביקש ולא קיבל, וכן הוה ביום הבר מצוה ההורים לא קנו - והבן לא ביקש, כי בראות הבן שהוריו אינם חושבים כלל לקנות לו בגד חדש לבר מצוה, חשב אולי אין להם מעות, לכן שתק ולא ביקש. כן הוה בבואו לברית האירוסין - לא קנו מאומה כי לא ביקש, והוא לא ביקש כי חשב שאין ידם משגת. אמנם משראה שאין עורכים כלל קניית בגדים לקראת נישואיו, כבר החל לתמוה על מנהג הוריו, כי לא ראה שהם חיים בעניות ודחקות איומה כזאת, על כן היסס... ובפיק ברכים ושפה רפה ביקש מאמו, אנא קנו לי לכל הפחות כתונת אחת חדשה לחתונה...

פתחה אמו אחת ממגירות הבית (לעדל) והראתה לו ממון הרבה, ראה נא, מיום החאלאקע שלך שמור כאן מעות לקניית בגדים חדשים עבורך, אם רק היית פותח פיך לבקש, אם תבקש תקבל מיד...

אגב גררא, בענין התפילה ובקשה מאבינו שבשמים, כתב ב'הליכות שלמה' וז"ל, (פ"ט הערה 16) ואמר רבינו הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שהעת המסוגלת יותר לבקשות היא באמירת תחנון אחרי שומר ישראל קודם שיאמר מתרצה ברחמים, אך יעשה כן באופן שלא ירגישו בדבר. וכמדומה שאמר שראה כן בספר נוהג כצאן יוסף, אך לא מצאתי שם. והוסיף, ששם מבואר עוד שמעלת הבקשה אז גדולה אפילו מבקשות שבתוך שמונ"ע, אלא שזה חידוש גדול.

ומסיים שם, מ"מ העיקר הוא לדעת שאימתי שמתפללים שומע הקב"ה תפלת כל פה, ויכול בכל שעה משעות היום לומר פרק תהלים, או אפילו נוסח תפלה בלשון יה"ר וכו', בהזכרת שם שמים, ולבקש אז כל בקשות, עכ"ל. וראה מה שכתב בקובץ אגרות חזו"א (ח"ג כג), אדם רשאי לנסח תפלה קצרה לצרכיו ואף להזכיר שם, ובכל זמן ביום, ואין צריך לכוללה בתפלת שמ"ע, ומתחיל בלשון יה"ר מלפניך וכו'.

יט. ידוע דבר המעשה שהובא בגמ' (נדרים נ.) על רבי עקיבא כשחזר לביתו בפעם ראשונה עם י"ב אלף תלמידים ושמע לאחורי הדלת שבני ביתו אומרים - לו היה מציינת לי היה נשאר שם עוד י"ב שנה, מיד סובב ר"ע את עצמו ושב לישיבה וחזר שוב בגמר י"ב שנה נוספים עם כ"ד אלף תלמידים. והתמיהה עולה מאליה, אם כבר עמד לאחורי הבית מדוע שב על עקבותיו מבלי לפטור את בני ביתו בשאילת שלום לרגע כמימריה... אלא, כי ידע ר"ע שהיא עומדת ושופכת לבה בדמעות כמים שיחוס וירחם הבורא על בעלה שיצא מביתו כעם הארץ שיזכה לעלות ולגדול לאילנא רברבא, וידע ר"ע כי אם תראה אותו עם י"ב אלף תלמידים, תשקוט סערת נפשה ותפילותיה כבר לא יהיו כ"כ מקירות הלב, כי מה חסרון יש ב'ראש ישיבה' של י"ב אלף תלמידים... על כן, עזב מיד את מקומו ושב לישיבתו בכדי שתמשיך להתפלל בכל ליבה, ואכן בזה פעלה עוד י"ב אלף תלמידים.

כ. פעם נכנס יהודי אל הרה"ק ה'עבודת ישראל' מקאזניץ זי"ע ופדיונו בידו, ובכה לפניו שגנבים פרצו לביתו וגנבו ממנו הון ורכוש גדול, אמר לו הרה"ק וכי מה רצונך ממני, יש לי עדים שבאותה שעה שאירעה הגניבה בביתך הייתי כאן בביתי, ולא אני גנבתך, ומה לך כי באת אלי... אך היהודי המשיך והפציר בו שיושיעו, ואף הגדיל פדיונו במטבע נוסף, נענה הרה"ק ואמר לו, אם תניח פדיון של חמישים זהובים אוכל לעזורך, כשמוע היהודי את דבריו פנה אל זוגתו ואמר, הבה נעזוב את בית הרבי ונלך לזעוק אל ה', כי הוא יושיענו אף בלא פדיון גדול כזה, וממנו נוושע, ויהי כאמרו דיבורים אלו נענה הרה"ק לעברו, ר' איד, הישועה כבר בידך אחר שבאת לכלל הבנה ש'מבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע'. כא. נודע מה דאיתא רבות בספה"ק כי מ'סגולת' ההודאה היא שעל ידה נמשך עוד שפע טוב להרבות רחמים וחסדים, וכדרך העולם, כאשר האם נותנת לבנה דבר מאכל להחיות את נפשו, אם הבן מודה לה ומשבח את

זי"ע בזה"ל, האיש המכיר הטובה באמת לא די בתת תודה על הטוב פעם אחת, אך תמיד הטובה חרות על לבו, ועל בן מצאנו האבות קראו שמות למקומות על ענין המאורע למען יזכר תמיד הטוב אשר אשר ה' עשה עמם, ולמען גם דור אחרון יקראו בשמם ויודו לה' על הטוב כמצווה עלינו 'ברוך שעשה נסים לאבותינו'. ועל כן הצדקת לאה היתה ג"כ עושה לה סימנים שלא תשכח מצות ה', דהיינו להודות לה' תמיד על טובתו.

המאכל שהיה מבושל היטב וערב לאכול, אזי מיד מתעורר אצלה חשק להגיש לו עוד מאותו מאכל... וכבר נמצא 'יסוד' זה בדברי רבינו ה'ספורנו' (לעיל כו כז) שבעצם ההתבוננות על מידת טובו של הבורא זוכה האיש לקבל ממנו עוד ועוד טובות וברכות. וכך מפרש במה שנאמר 'ראה ריח בני כריח השדה אשר ברכו ה', שכך אמר יצחק ליעקב בנו, ראה הנה הקב"ה טוב ומיטיב לכל, וכל כך גדלה טובתו, עד שלא רק הכניס טעם הגון וערב במאכל, אלא גם הוסיף לו 'ריח טוב' בכדי לענג את בני העולם. וז"ל, 'אתה בני ראה והתבונן שזה הריח (של אותם מטעמים שהביא יעקב מבשר הגדי) הוא כריח שדה, שמלבד המציאות המספיק לו להיותו מזון בעל חי הוסיף עליו טובת הריח המהנה ומועיל לרוח החיוני והנפשי וזה מדרכי טובו אשר ברכו ה', ועל כך נסמך הכתוב שלאחריו 'ויתן לך האלוקים' ר"ל, 'ובהתבונןך על מדת טובו יתן לך באשר הוא האלוקים שדה מבורך'.

עוד 'סמך' לדבר, שהנה כתב רבינו ה'רוקח' (בפירושי סדר התפילה) על מה שאומרים בצפרא דשבתא 'בפי ישרים תתרומו' בזה"ל, ואומרים שיצחק ורבקה תיקנו כך, כשנעתר יצחק לה' לנכח אשתו, וכך היו מקובלים אנשי כנסת הגדולה וקבעו כאן אצל (וכתוב) רננו צדיקים וכו' ולישרים נאווה תהלה. ובשביל כבוד יצחק ורבקה אמנו אומרם שליח ציבור לבדו שבזכותיהם ייטיב לנו הקב"ה, עכ"ל.

מעין הדברים מצינו גם בספרים על הפסוק ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו, כי לנכח ר"ת נשמת כל חי, דהיינו שיצחק ורבקה הם שתיקנו את התפלה הזו, ומדבריהם למדנו חידוש גדול, כי בפשוטו של מקרא נראה שכך הייתה דרך תפילתם, כל אחד מהם עמד בקרן זווית שלו, וזעק, עד אנה ה' תשכחני נצח... אנה ה' הושיעה נא, הגיעו מים עד נפש, הבה לנו בנים... ואם אין... ואכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתם, לזה בא ה'רוקח' ומחדש חידוש נפלא, שהם עמדו להודות ולהלל להקב"ה על כל חסדיו, ודייקא תפילת הודאה זו היא שהמשיכה את הישועה...

וכה ביאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' (מועדים וזמנים, שער התפילה) בקרא (תהילים קז, א-ח) 'הודו לה' כי טוב' ועי"ז אכן יהיה מעתה ועד עולם כי לעולם חסדו, וזהו גם מה שנאמר יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם, אם יקיים יודו לה' בטרם תבוא הישועה, הרי זה עצמו יביא את חסדו ונפלאותיו לבני אדם.

כב. ופירש רש"י, 'הפעם אודה - שנטלתי יותר מחלקי, מעתה יש לי להודות', וביארו בדבריו, שכשנולד לה בן 'רביעי', הבינה בעצמה שאף הג' הראשונים שנולדו לה אינם חלקה, ואף ג' הראשונים בחסדי הבורא נולדו לה, והראיה, כי עתה תלד אחת מהאימהות האחרות רק ב' בנים (שעד עתה חשבה שי"ב השבטים מתחלקים 'חלק כחלק' בין ד' האימהות, ועתה ראתה שאינו כן), לכן הפעם הודתה על כל אחד ואחד מארבעת בניה, בהכירה שאת כולם קיבלה כמתנה מן השמים. ואין כל דבר המובן מאליו.

וכה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקוטי הרי"ם בפרשתו), שלכן בני ישראל נקראים על שם 'יהודה', כלומר 'יהודים' ולא 'ראובנים' או 'שמעונים', כי תמיד הננו מודים להשי"ת, ומכירים אנחנו בכל עת שנטלנו יותר מחלקנו, כמו שאמרה לאה שעכשיו נטלתי יותר מחלקי, כך גם אנו מודים (מלשון הודאת בעל דין) שלא מגיע לנו כלום וכל אשר לנו הוא יותר מחלקנו ונותנים תמיד שבח והודאה.

כג. מעניין לעניין באותו עניין, הנה כתיב בפרשתו (ל ג) שבשעה שנולד יוסף אמרה רחל 'אסף אלוקים את חרפתי', ופירש רש"י, 'כל זמן שאין לאשה בן אין לה במי לתלות סרחונה, משיש לה בן תולה בו, מי שבר כלי זה בנך, מי אכל תאנים אלו בנך', וכבר הקשו בה רבים, וכי לעת כזאת שילדה בנה בכורה לאחר שנות ציפייה וייחול באופן כה קשה שהביא אותה לאמר - 'ואם אין מתה אנכי', האם עתה הזמן מתאים להודות על ענין קטן כזה, שיכולה

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

וזה שער השמים, וברש"י, שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש בזה, פירוש, אם ידעתי ש'המקום בית אלוקים' לא ישנתי מחמת מצוות 'מורא מקדש' וכדאיתא ביבמות (ו): 'לא מהמקדש אתה מתיירא אלא ממי שציווה על המקדש', ואם כן, אפילו שהייתי יודע שבשינתי יתגלו לי גילויים נוראיים ונפלאים כאלו, גם כן לא ישנתי, כי כל הגילויים כולם אינם שווים לו לאדם - אם מחמתם יצטרך להקל באיזה ענין גדול או אפילו קטן ביראה טהורה.

ביוצא בזה פירש ה'בית אהרן' (עמוד קלו:): את הכתוב (ישעיה לג ו) 'יראת ה' היא אוצרו', שאין לו לאדם לחפש כי אם יראת שמים בלבד^ג, שרק זה

הפעם אודה את ה' בלשון שאלה, וכי די לי רק בפעם אחת להודות לה', לא יאות לי למיעבד הכי, עלי להתמיד בתהילה ולהודות להקב"ה בכל עת, על כן קראה שמו יהודה המורה על ההודאה תמיד^ג.

זה שער השמים - כי אם ליראה

בפרשתן (כח מז-ז), 'וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים'. אמרו משמיה דהרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע, 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים

לתלות את הסרחון בבנה', אלא ביאר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, כלל גדול ב'הלכות הודאה' שנינו כאן, על המודה להודות להשי"ת על כל דבר 'קטן כגדול', ואפילו על דברים קטנים ביותר שנראה שאין להם חשיבות וערך, גם עליהם יש להודות, כי אסור לכפור בשום טובה וחסד אשר עושה עמנו הקב"ה.

ענין זה הוכיח ה'אלטער' (הסבא) מסלאבדוקא זי"ע מדברי הגמ' (ברכות נט:): שבשעת ירידת גשמים צריך לברך ולומר 'מודים אנחנו לך על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו', והיינו שאין די בהודאה על ירידת הגשמים בכללות, אלא כל טיפת גשם מתנת חינם היא מאת הבורא ית"ש וצריך להודות עליה בפני עצמו, אפילו שלכאורה מה ערך ותועלת יש לטיפה אחת... אעפ"כ עלינו להכיר בחסדי המקום ב"ה הגומל חסדים טובים לעמו ישראל.

כד. ליכא מידי דלא רמיזי, לכשתמנה מס' האותיות והתיבות של הפסוק הנאמר בריש פרק קז שבתהלים 'הדו לה' כי טוב כי לעולם חסדו' (נכתב 'הדו' חסר וא"ו) תמצא שתיבותיו **שבעה**, ואותיותיו **עשרים וארבעה**, והוא כלישנא דעלמא האומרים על מי שדלתו פתוחה בכל עת ומשרת את הפונים אליו בכל זמן, שהוא משרת 24/7 (24 שעות ביום, שבעה ימים בשבוע, והכוונה לגויים שנאסרו בשמירת שבת, או בבני ישראל במה שאינו כרוך בחילול שבת), שכך **צריכה להיות ההודאה** - 24/7, כי הקב"ה מיטיב עמנו בכל רגע ורגע מכל שעות היום, וכלשונו של ה'אור החיים' הק' (שמות כב ו) 'אין לך שעה ורגע שאין השי"ת עושה פעולה עם האדם בין בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו'.

הוסיפו על כך 'דורשי רשימות', כי אם תמנה את האותיות שב'מזמור לתודה' (תהילים ק) יעלה בידך קס"ח אותיות, שהם כמניין השעות שיש בשבעה ימים, כ"ד שעות ביממה, כי כל רגע וכל שעה צריך להודות לה' על הניסים והנפלאות המתחדשים תמיד.

ובזה נתנו טעם לשבח במנהג ישראל לשחק ב'דריידעל' בימי חנוכה שנתקנו להודות ולהלל, כי הנה נהגו לכתוב על הדריידעל אותיות נגה"ש לרמז שנס גדול היה שם, אמנם בשעה שהדריידעל מסתובב לא ניתן לקרוא את האותיות הכתובות עליו, כי לרוב מהירות 'הילוכו' אזי אי אפשר להבחין בכלום והכל נדמה מטושטש... ורק לאחר שעמד מלהסתובב, ונפל על הארץ, או אז ניכר לעין כל כי 'נס גדול היה שם'. והרי זה משל לכל תהלוכות החיים, כי מרוב שהאדם 'מסתובב' ובהול תמיד אזי אינו מבחין כמה 'נס גדול היה שם' - כמה ניסים ונפלאות עושה עמו הקב"ה בכל עת, אלא הכל 'מטושטש בעיניו', ונדמה לו כי הקב"ה שכח ממנו ח"ו ואינו מיטיב עמו, ורק כשנעמד להתבונן, אז יראה כמה הקב"ה שוקד על טובתו בכל עת ובכל שעה, על כן הנהיגו לשחק בדריידעל, לאמור לאדם, שבאמת הרבה ניסים נעשים לו, אלא שהרי הוא כדריידעל המסתובב, על כן עצור ממרוצת החיים והבהלה, ועמוד על מקומך, והתבונן בנעשה סביבך וכבר תראה היטב את הנס גדול שהיה שם...

כה. הנה ידועה הסגולה מאחד מהקדמונים הגה"ק בעל ה'ברית מנוחה' שענין ה'תשיעי' הוא זמן מיוחד ועת רצון, ועפי"ז נתפשט בשנים האחרונות, לכוון השעה ולהתפלל לפני ה' בזמן שמתרבה מספר 'תשע', וכגון, בשנה זו ביום ג' פרשת וישלח תשפ"ה, שבו חל ה'תשיעי' שבתשיעי', יום תשעה בחודש התשיעי הוא חודש כסלו, בשעה התשיעית. והנה מספר תשע נקרא בשפת האידיש 'ניין', והוא גם משמעותה של תיבת 'לא', על כן יש לרמז בו, כי האומר ליצרו הרע ג' פעמים 'ניין, ניין, ניין' הרי זה עת רצון שאין למעלה הימנו, ואפילו בסתם ימות השנה...

מוסיף ה'שפת אמת' לפרש את סוף הפסוק 'וזה שער השמים' - ש'על ידי יראה נפתח פתח בכל מקום', כלומר, שמי שיש בו יר"ש זוכה לסייעתא דשמיא בכל העניינים, רוחניים וגשמיים.

ויחר ליעקב וירב - לנהוג בפיוס וריצוי, לא בכעס וקפדנות בפרשתו (לא לו), ויחר ליעקב וירב בלבן ועין יעקב ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי, והקשה הרה"ק ר' מנדל מרימנוב זי"ע, שמאחר שחרה אפו של יעקב בלבן אם כן מדוע כתיב 'ויאמר ללבן שהוא לשון רכה, והלא היה לו לומר וידבר ללבן, וכידוע ש'דיבור' הוא לשון קשה.

תלוי בידי אדם, ועי"ז זוכה שיפתח לו ה' אלוקינו שערי אוצרותיו.

הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה וייקן) מפרש במה שנאמר 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים', שגם 'בית אלוקים' - הוא בית המקדש אין לו קיום ועמידה אלא רק על ידי יראת שמים, ש'לפי מה שיש יר"ש בבני ישראל מתקיים בית המקדש', וכדכתיב (תהלים יט) 'יראת ה' טהורה עומדת לעד' - שיראת ה' טהורה היא המעמידה לעד ונותנת קיום לכל דבר שבקדושה. ולדין ייאמר, כי גם 'בית המקדש הפרטי' ושאר מעלות האדם וכל קניינו בתורה ועבודה אין להם קיום אלא על ידי יראת ה' טהורה.

כו. ידוע שבימי שבתו בצפת לא היה יוצא הרה"ק ה'בת עין' זי"ע להשתתף בהלוויית המת, זולתי פעם אחת שיצא וליווה את המת עד לבית החיים, כל העם הנאספים תמהו, מה יום מיומיים, היות וזה הנפטר לא היה ידוע אלא כאיש פשוט ביותר, בהגיעם לבית העלמין ואנשי ה'חברא קדישא' הכניסוהו לטבילה ולטהרה במקוה האריז"ל (כנהוג באותם הימים), הבחינו שרגליו שחורות ומפוחמות מאד, והשתוממו האנשים על זה, יצאו ושאלו את פי האלמנה על פשרן של דברים, פתחה האלמנה ואמרה, מעשה שהיה בשנים קדמוניות, בימי צעירותו, כשהיה רוכל במדינות הניכר, הגיע פעם אחת לבית מטרוניתא מבית המלוכה שגמרה אומר להינשא אליו, והכריחוהו בכוח לבוא אל סעודת הנישואין... ה'חתן' אשר ישב בהיכל הנישואין ראה את הגיהנום פתוחה תחתיו... ולא ידע להשית עצות בנפשו, והנה רואה הוא באמצע ההיכל חבית של גחלים לוחשות, שהעמידו לחמם את הקהל, אזר ה'חתן' עוז ותעצומות, וקפץ אל תוך אותה חבית בוערת, ומשראו הערלים את אשר עשה, הסיקו בעצמם, כי זה ה'חתן' אשר לפניהם 'משוגע' הוא, והשליכוהו תיכף מעמם, וכך ניצל מידי עבירה, ומאלו הגחלים הושחרו רגליו.

נענה ה'בת עין' ואמר, ראיתי מחלון ביתי ש'עמודא דנורא' מסבב את המיטה, ואיתא בגמרא (כתובות יז.) שעמודא דנורא יורד מן השמים על מיטת הנפטר רק לחד או שנים בדרא, להורות, שלא הכל ראויים ללוותו, כראותי את העמודא דנורא הבנתי שקדוש ייאמר לו, על כן יצאתי ללוותו עד בית החיים. הבה נלמד ממעשה זה, יהודי זה פשוט היה עד יום מותו, אמנם 'קפיצה אחת' לתוך גחלים לוחשות העלתו למדרגה שרק חד בדרא זוכה לה...

כז. כ"ק האדמו"ר מהרי"י מסקולען זי"ע היה דר מקדמת דנא בעיר מאנטריאל, באותו מקום דרים היהודים בסמיכות לנכרים וגויי הארצות, וממילא יש שם נסיונות גדולים ועבודה קשה בענין שמירת עיניים. בכל עת שמהרי"י דיבר ברבים, דיבר גם במעלת וחשיבות שמירת עיניים, תוך שימת דגש מיוחד שעבודת שמירת העיניים תיעשה מתוך שמחה וחדות הלב, ולא מתוך עצב וקושי.

וכה היה אומר, הפסוק של ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם מתחיל בתיבת 'והיה' - והיה לכם לציצית וראיתם אותו ולא תתורו, אין והיה אלא לשון שמחה, וכוונת התורה הקדושה לצוות על השמחה בכל הנאמר באותו פסוק. וקאי גם על ולא תתורו, שגם את זה יקיימו מתוך שמחה.

שגור היה על לשונו, כי כמו שבמלחמה יש הרבה דרגות בין החיילים, ובכל מקום אל החזית נשלחים רק הטובים והחזקים ביותר הנקרא קומנדו, כך כאן במאנטריאל שהנסיונות בשמירת עיניים קשים יותר, בוודאי כל הדרים כאן הם החיילים החזקים ביותר בצבא ה', על כן חזקו ויאמץ לבבכם כל דרי העיר הזאת, כי סמן הוא לכם מן השמים שאתם החזקים ויש בידכם כח עוז ותעצומות לעמוד בכל הנסיונות.

וללמד לכולנו (לא רק לתושבי מאנטריאל), לעולם אל ישבר לב האדם בראותו כי יש לו יצר קשה (יצרים קשים), כי אדרבה המתנסה ביצר הרע קשה, ידע כי כמה שהנו רואה שהיצר גדל אצלו, יש בזה משום סימן לכוחות וחזק שנתן הבורא לאיש המתנסה. ולכן בדורנו דור האחרון אנו מתנסים בנסיונות אשר לא ראו אבותינו, כי יש בזה סימן לכוחות אדירים שניתנים לנו מן השמים, זה הכלל, במקום המלחמה, שם מעמידים את החזקים ביותר.

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

ומבאר בזה"ל, אך הפירוש הוא, כי התוה"ק מלמדת לאדם דעת כי אף שצריך (ר"ל, אם צריך) אדם להתקוטט עם חברו ולבעוס עליו, ילמוד מיעקב אבינו ע"ה איך התנהג, ויראה מה כתיב ביה, כי ברוב שיחו וכעסו שחרה לו בלבן - ויען יעקב הוא לשון הרמת

קול, עם כל זאת, כתיב ויאמר ללבן, שהתחיל לדבר עמו דברים רכים - מה פשעי ומה חטאתי וכו' ג"כ. בן יעשה כל אחד בבואו לכלל בעם ויתחיל לדבר קשות מיד יסיר הכעס מלבו, וידבר כמו בן לחברו מה פשעי ומה חטאתי כי עשית לי כזאת על לא חמס בכפי,

כח. כדברים הללו ביאר גם הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע בספרו 'דעת משה' (חיי שרה ד"ה א"י עבד אברהם אנכי אופן ח) במה שמצינו בעת שאליעזר עבד אברהם היה אצל לבן ובתואל, דכתיב (כד לג-לד) 'ויאמר לא אוכל עד אשר דברתי דברי ויאמר דבר, ויאמר עבד אברהם אנכי', שבתחילה אמר דברתי דברי ודיבור לשון קשה הוא, וסיים באמירה רכה - 'ויאמר עבד אברהם אנכי'. וביאר שהרי הניחו לו סם המוות במאכלו (ילקו"ש רט), ואליעזר הרגיש בזה (עיי' קדושת לוי) לכן אמר 'דברתי דברי' שיש לי להוכיח אתכם בדיבור קשה - וכי כך נוהגים עם אורח הבא לביתכם, להמיתו בסם המוות, אבל, התיישב בעצמו, הרי עבד אברהם אנכי, ואדוני הולך בדרך ה' ומקיים כל התורה המרומזת ב'אנכי ה' אלוקיך', והתכלית הוא להיות דבוק בו ית' וללכת בדרכיו, ועל הקב"ה אמרו במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, ועלי להתנהג בעניויות, בניחותא ובדברי רכות, והתחיל לדבר מדברים אחרים, ואמר 'וה' ברך את אדוני מאד ויגדל' ולא הוכיחם בדיבורים קשים.

ויש להוסיף על דבריו, שהזכיר עבד אברהם אנכי לרמז על ה'אנכי ה' אלוקיך' שהוא יסוד האמונה בהשגחה פרטית, ובזה ניצל מן הכעס, כי המאמין שכל הנעשה בעולם הוא בהשגחה עליונה ובדבר ה' שוב אינו כועס על מי שהזיקו או פגע בו, שהרי יודע הוא שאין כח בשום בריה לעשות דבר מה אם לא היה זה ברצון השי"ת, ומה לו לכעוס על האדם שאינו אלא כ'שלוחא דרחמנא'.

והדברים מפורשים ב'אמרי פנחס' (שער טהרת המידות אות כט) בשם הרה"ק רבי רפאל מבערשיד זי"ע וז"ל. עצה להנצל מן הכעס להאמין ב'השגחה פרטית' על כל האדם והוא מנהיג הכל לטובתו של אדם וכו', ויאמין באמונה שלימה שהכל לטובתו וממילא לא יכעס על שום אדם.

משל למה הדבר דומה, לאחד שקיבל משליח בית הדואר (פאסט טרעגער) מכתב בו הופיעה 'הזמנה' עבורו מבית המשפט, קצף מאוד על התביעה ובחמתו שבערה בו החל להכות את השליח מכות גדולות ונאמנות, ובכסילותו הרבה אינו שם על לב כי מכה הוא איש שלא עשה לו שום עוולה, והוא אינו ה'כתובת' (אדרעס) לפרוק עליו את זעמו... שהרי אינו אלא 'שליח' ותו לא...

אמור מעתה כי הדרך הישרה להפך תכונתו להיות 'קשה לכעוס' היא על ידי העבודה התמידית בהשרשת האמונה בהשגחה פרטית, ולחקוק בלבו שאין כח לשום נברא בעולם להזיק לו אם לא נגזר כן מלעילא, אכן בשעת מעשה בעת אשר אש הכעס כבר נתלקחה בלבו, אזי העצה היעוצה היא להיות בולם פיו ולחשוק שפתיו בכח מלדבר בכעס ובצעקה דברים קשים כגידיים, שאף אם קשה לו במצב כזה 'לחיות' את האמונה הטהורה, אך עדיין בידו להחליט 'עצה מעשית' שבכל אופן אינו מגביה קולו אף אם לבו רותח בקרבו עד השמים, הוא את קולו לא יגביה, וממילא תכבה האש עד מהרה.

כה אמר הרה"ק ה'ישמח משה' זי"ע (על הש"ס ברכות כט: ד"ה ועוד, נשא ד"ה קח) על דבריהם ז"ל (אבות ב י) 'אל תהי נוח לכעוס' ד'ממה נפשך' לא ימהר אדם לכעוס, כי אם כעס הלזה הנו עבירה - הרי חלילה לו מלעבור עבירה ולכעוס, ואם הכעס הזה הוא לש"ש והוא כדבר מצווה, אם כך וודאי שאין למהר לכעוס כי 'למצווה' נדרשת 'הכנה' וישוב הדעת...

להרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע הייתה קופסת טבאק ריקנית והיה מחזיקה תדיר בין אצבעותיו, פותח וסוגר. פעם שאל לפניו אחד מחסידיו, תורה היא וללמוד אני צריך מה ענין יש לרבי בקופסא ריקנית זו. השיבו הרה"ק, בכל עת שמתעורר בי מידת הכעס על איזה דבר, אני מממהר להכניס את הכעס אל תוך קופסא זו למשך ב' שעות. ובזמן זה לא אחשוב על מה שאירע, ורק כעבור ב' השעות אפתח אותה ואבדוק האם אכן הייתי צריך לכעוס אם לאו.

שמעתי מהאדמו"ר מספינקא מאנסי שליט"א, שזקנו הגה"צ אב"ד אוהעל זי"ע עבר התקף לב קשה מיד אחר שהשיא את בתו הראשונה.

ובזה ישבך גם בעם חברו מעליו, וישכון בטח ושאנן בהיכלו (הובא באילנא דחיי ומשם בילקוט מנחם).

על אחת כמה וכמה שלא יקפיד ולא יבעס בתוך ביתו^{טז}, ואף אם צריך להוכיח ולהנך את ילדיו יעשה זאת רק בנועם^ל וברוגע ומתוך אהבה^{לא}, ודברי חכמים בנחת נשמעים^{לב} (קהלת ט יז).

וכבר איתא ב'מדרש' (בר"ר עד י) בשם ר' חנינא בן יצחק 'קפדנותם של אבות ולא ענוותנותם של בנים, קפדנותם של אבות מנין, ויחר ליעקב וירב בלבן ויען יעקב ויאמר מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי, אתה סבור שמא מכות או פצעים היו שם, לא, אלא דברי פיוסים, יעקב מפיים את חמיו, כי מששת את כל פלי מה מצאת מכל כלי ביתך'.

וכך למדנו מהאמור בפרשתן (לא ג) 'ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך, וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה וגו', והסביר להם באריכות בטוב טעם ודעת, עד כמה שלבן רימהו עשרת מונים, וכו' ולכן ברצונו לעזוב את מקומו, ורק

באותה שעה קיבל על עצמו קבלה טובה לרפואתו, שכל דבר שיביא לו רוגזה ימתין לפחות עשרים וארבע שעות מלהגיב. ובאם הענין נוגע לענין רוחני, ענין של קידוש השם אזי ימתין שבעים ושתיים שעות, וכך נהג כל ימיו. לעת זקנותו אמר שהוא תולה את הסיבה שזכה להאריך ימים יתר על אחיו, בזכות קבלה טובה זו.

סח אחד מצדיקי הדור שליט"א שפעם הגיע אליו אחד מאנשי שלומו לבשר לו כי הרחיב ה' את גבולו וזכה להוסיף עוד חדר לביתו, עתה שאלתו בפיו, איזו קבלה טובה יקבל על עצמו לכבוד ה'התחדשות', השיב לו הרבי, קבל על עצמך, אתה ובני ביתך, כי בחדר החדש אין מגביהים את הקול בשום אופן, ואם הנכם מרגישים 'הכרח' לצעוק, צאו מהחדר ושמה תצעקו ככל הצורך, ואף תקבע 'לוח' עליו תחוק את הקבלה הזו 'והיה לכם לזכרון', ולמיגדר מילתא תקבע שם 'קופת צדקה' ובכל עת שתכשלו ח"ו ב'קבלה' מיד תקנסו עצמכם בחמשה שקלים שתכניסו באותה 'קופה'... לא עבר זמן הרבה וחזר החסיד לספר כי אותה קבלה טובה השפיעה לטובה על כל אוירת הבית...

ומכל מעשיות אלו נלמד דבר אחד, שהמכיר בעצמו כי מטבעו הנו נוטה לכעס ואינו שולט בעצמו, ומרגיש שאינו יכול לקבל על עצמו שלא לכעוס כלל ושלא לצעוק, עצתו, שיקבל לפי כוחו, אם בקבלה שלא לצעוק מיד אלא רק כעבור כמה רגעים, או שיקבל על עצמו על חדר אחד בבית, וכיו"ב, וכך יוסיף מדרגה לדרגה לפי כוחו, ומובטח לו שבסופו של דבר ינצל ממידה קשה ומגונה זו.

כט. כתב ב'תולדות יצחק' (זקנו של ה'בית יוסף') על הכתוב (בראשית ב כא) 'ויפל ה' אלוקים תרדמה', רמז שיעשה האדם עצמו נרדם בביתו ולא יהיה קפדן עם אשתו ובני ביתו. ודבר שפתיים אך למותר...

ל. פעם ישב הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע בעריכת שולחנו הטהור בליל שב"ק, באותה שעה ישב שם אברך למדן שהיה שקוע בתלמודו, בתוך לימודו הוצרך האברך לספר מסוים הנמצא בארון הספרים, ויקם האברך ממקומו, ולקח עמו את הנר שעמד על השולחן, מבלי להשים אל לבו כי שבת היום, כראות הר"ב את מעשיו נודעק ואמר, 'מי האיש המעז לקחת את הנרות מעל שולחני, כשמוע האברך את גערותו חזר והניח את הנר על גבי השולחן. לאחר מעשה נענה תלמידו הרה"ק מסאווראן זי"ע (שהיה נוכח שם), מכאן נלמד מידת המתנות של הר"ב, כי אם היה תיכף צועק עליו 'שבת', הרי מרוב פחד היה האברך שומט מידיו את הנר, והיה נכשל באיסור מכבה, אך משהערים לגעור בו על שלקח מעמו את 'הנרות שלו', הצילו על כל פנים מלבוא לידי איסור.

לא. ידוע ביאורו הנפלא של גאב"ד פוניב'ז זצ"ל במה שמצינו בפרשתן כשהגיע יעקב לחרן הוכיח את הרועים ואמר להם 'הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו' (כט ז), ולכאורה היו צריכים להשיב לו 'מי שמך'... האחד בא לגור וישפוט שפוט... הגיע 'אורח' וכבר פותח בהערות... אכן מפורש בכתוב (פסוק ח) שהם השיבו לו כעניין ואמרו 'לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן', ומדוע באמת התייחסו לדבריו והצטדקו בפניו... אלא כי בתחילת דבריו פנה אליהם באמרו 'אחי מאין אתם' (פסוק ד), והם הרגישו שפיו וליבו שווים, ואכן מרגיש הוא כלפיהם רשות אחווה ואהבה, ודברי תוכחה היוצאים מלב אוהב נשמעים היטב... (הובא ב'הרב מפוניב'ז' ח"ג עמ' ס"ג).

לב. כתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע באגרת (הובא במכתבי תורה, מכתב ע"ח) בהוספה על לשון הפסוק ב' תיבות, וז"ל, 'דברי חכמים [אם] בנחת [הם] נשמעים'... ומכלל הן אתה שומע לאו, שאם אינם בנחת אינם נשמעים...

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

דברים עם רחל ולאח כדי שיתרצו בטוב לב, ואע"פ שהקב"ה ציווה לו שישוב לביתו, וכבר אמרו (תענית ב.) 'לעולם יהא אדם רך כקנה ל"ד ואל יהיה קשה כארו'.

שמרני כאישון בת עין - לקראת יומא דהילולא קדישא של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע

אמרו חז"ל (חולין ז): גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתן^{ל"ה}, ובפרט ביומא דהילולא דיליה^{לו} שרוחו הגדולה מרחפת ומסוככת בכנפיה להחיש ישועה

בסוף דבריו אמר להם שכך ציווהו ה', ותמוה, מדוע הוצרך להאריך כ"כ לפתות ולרצות את האימהות הקדושות, מדוע לא אמר מיד כה אמר לי ה' - 'שוב אל ארץ מולדתך'. ומבאר השל"ה הק' (תורה שבכתב, מד), כי אין ראוי לאדם כשירצה דבר מה מאנשי ביתו שיכריחם על זה באונס, אף כשהוא מושל בהם^{ל"ג}. אבל ישתדל לפתות אותם אל מה שירצהו בתכלית מה שאפשר - כדי שיתעוררו לזה מעצמם, כי כך יותר טוב משיעשו רצונו על צד האונס וההכרח. ראה כמה הרבה יעקב

לג. מצינו בהאי ענינא בפרשתן (לא מו), 'ויאמר יעקב לאחיו ליקטו אבנים' ופירש"י, 'לאחיו, הם בניו שהיו לו אחים לצרה ולמלחמה', וז"ל החיד"א 'אפשר לומר דרמז נמי מוסר לאב שבניו גדולים, שלא יכניד עולו עליהם, אלא יחשיבם כאחים ובזה יהיו 'נוחים' וישבו הוא ובניו בשלווה, שקטים ושאננים'. (הובא בחומש החיד"א בשם ברית עולם סי' שמ"ג).

לד. סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע שבשנות ילדותו שאלו אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, הנה כתיב 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' ותמוה, הרי השמים רכים הם (כי הם בנויים מאש ומים) היאך עמד הסולם ועל מה נשען, ולא נתן לו ה'אמרי אמת' לענות, אלא המשיך ואמר, על כרחך לומר, שהסולם היה רך וקל יותר מהשמים, ועוד מוכרחים אנו לומר שהמלאכים שעלו וירדו על הסולם היו רכים וקלים יותר מהסולם - נמצינו למדים 'אז וואס מער הימעליש איז מען מער לייכטער' (כמה שיותר קדוש ושימימי הדבר כך הוא גם רך יותר), כי בכדי לטפס במעלות הקדושה על האדם להיות רך כקנה.

לה. מעשה שקבלנו ממכירי בעל המעשה, וז"ל, מעשה ב'קבלן' יהודי שומר תורה ומצוות, שקיבל באחד הימים מכתב ממשרדי 'מס הכנסה', בו נכתב שנתגלו אי סדר בדוחו"ת (ספרי חשבונות) שלו, ולפי ההסתברות שלהם הרי הוא חייב למס הכנסה סך של 250.000 ש"ח, הקבלן כמעט קיבל התקף לב, כי חיוב בסכום כזה פירושו 'צו סגירה' לעסק שלו, ואין לו שום אפשרות לעמוד בהוצאה מעין זו, הוצאה זו תוליד את העסק אלי תהום ל"ע. לאחר שהתאושש, ניסה האיש לדבר עם 'רואה החשבון', והוא ענה לו שיבדוק מה ניתן לעשות, אבל הוסיף, אל תתלה תקוות גדולות מדי, כי מנסיוני בעבר במקרים דומים אין הרבה מה לעשות כנגד פקידי מס הכנסה. הקבלן הסתובב שפוף וכואב על העוול והצער הרב שנגרם לו, ויהי באחד הימים, פגש בו אחד מידידיו וראה שהוא שבור, סגור ומופנם שלא כהרגלו, ולכן פתח בשיחה אתו, סיפר לו הקבלן על השבר והבראך הגדול שנפל לתוכו. הידיד החל לחשוב מה יש בידו להציע בצרה כזו, ואז פנה איליו במפתיע, והציע לו לנסוע לשפוף את לבו ולבכות בציון הרה"ק מאוורייטש הבת עין זי"ע בצפת.

וישכם האיש למחרת בבוקר, וישם פעמיו למערת ציון האי קדוש עליון הספון בצפת ת"ו, ואכן לבו נפתח שם כאולם ובכה בדמעות שלישי בבקשת רחמים ותחנונים שזכותו של בעל הבת עין הקדוש יגן עליו להיושע, בסיום תפילתו הבטיח שבבוא הישועה יתרום סכום סעודה לעילוי נשמתו של הבת עין, משם פנה לרכבו לחזור הביתה. ונתקיים בו תיכף לתפילה ישועה, כי על אם הדרך, בדרכו מצפת לביתו, והנה הטלפון מצלצל, ועל הקו ה'רואה חשבון' שאמר לו, כי לאחר חיפוש ובדיקה מדוקדקת נמצאו החשבונות החסרות, ומעתה יש בידו להוכיח בוודאות למשרדי מס הכנסה שההתנהלות תקינה, ולא החסיר מתשלומיו אליהם. אכן אמר ועשה, הלה פנה למשרדי מס הכנסה, והם הודו שהצדק עם הרואה חשבון, ומ"מ בכדי שלא להפטר בלא כלום התעקשו לומר שעדיין יש פה ושם טעויות, ולכן ישאירו את הקנס על סך שלושים אלף ש"ח.

הרו"ח הודיע לקבלן על המצב, ואכן הקבלן שמח על השינוי העצום שירד חובו ממאתיים וחמישים אלף לשלושים אלף, וההפרש הוא עצום, אך הוא בתמימותו אמר להקב"ה שהוא סומך על זכותו של הצדיק ובעזרת השם לא יאונה לו כל אוון ולא יצטרך לשלם מאומה.

לאחר כמה ימים מתקשר איליו הרו"ח בהתפעלות מתפרצת. ואומר לו, לא תאמין, מצאתי עוד חשבונות, עליתי למשרדי מס הכנסה וישבתי איתם, והוכחתי להם בצורה ברורה שאין כל רבב בהתנהגותך, וכ"כ הצלחנו עד שהפקיד

לדופקים על שערי רחמים¹⁷. וכדאיתא מהרה"ק ה'ישמח ישראל' ז"ע (מאורן של ישראל, י"ד שבט, ב) שהטעם שיום פטירת הצדיק נקרא 'הילולא', כי אותו היום לצדיק הוא כ'בי הילולא' שהוא בלשון ארמי יום 'חתונתו' לה, וכמו שבחתונה קורין את הכתובה לפני החתן להודיעו ולהזכירו את התחייבויותיו כלפי הכלה, כמו כן ביומא ההילולא של הצדיק מזכירים את התחייבותו כלפי האנשים שחסו בצילו. עכ"ל¹⁸. ואין הרברים אמורים

שעבר עמי על הדוחות הודה שהוא שם לב שאדרבה, על פי הדוחות מגיע לך החזר של 5000 ש"ח וכבר העביר את הסכום לחשבון הבנק שלך.

הקבלן מיהר לקיים את הבטחתו, ובשבת יארציט בשנת תשפ"ד נסעו קבוצה ממכריו למירון, והקבלן שילם להם השתתפות נכבדה כפי אשר הבטיח לעילוי נשמתו של הבת עין.

לו. ועלינו לדעת ולהאמין באמונה שלימה כי בכל שנה ושנה מתעלה הצדיק בגנזי מרומים מעולם לעולם, וגדול כוחו להשפיע יותר מבשנים עברו, ולא הרי הישועות שעתידים להתחולל בזכותו הגדולה ב"ב כסליו הבעל"ט כאותם הישועות שנעשו אשתקד ב"ב כסליו תשפ"ד.

וכה אמר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען ז"ע בשם הרה"ק מרוז'ין ז"ע, דהנה איתא בגמ' (ברכות לד:) שהמתפלל כורע באבות ובמודים תחילה וסוף, וכהן גדול בסוף כל ברכה וברכה, ופירש רש"י, 'כל מה שהוא גדול ביותר צריך להכניע את עצמו' (ועל כן מבואר שם בגמ' שמלך צריך לכרוע יותר), ועד"ז ייאמר, כי בכל שנה ושנה ביומ"ד מתעלה הצדיק מעולם לעולם, וכל מה שהוא גדול יותר כך צריך להכניע ולהשפיל עצמו להושיע את הנמצאים בהאי עלמא.

לז. ענין נפלא מצינו במשנת הגה"צ ה'מנחת יצחק' זצ"ל (דרשות עמו' קצט) על דברי חז"ל (ב"ב טז:) 'רשב"י אומר אבן טובה הייתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא. ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם תלאה הקב"ה בגלגל חמה'. ומבאר וז"ל, דכבר פירשו (עי' פי' הרשב"א בעין יעקב שם) דמרגלית טובה שהייתה בצווארו, היינו שהרגיל והמשיך אליו תלמידים הרבה בדיבוריו, יעו"ש. וכל חולה וכו' נראה לומר הכוונה, בין חולי הגוף ובין חולי הנפש היו מתרפאים בתפילותיו והשתדלויותיו בדברים היוצאים מן הלב הנכנסים אל הלב להחזירם לתשובה, וכשמת תלאה הקב"ה בגלגל חמה, היינו כמו שהגלגל חמה חוזר פ"א בשנה למקום שהתחיל הילוכו, כן הצדיק ביומא ההילולא דיליה, כשמשתטחים על קברו מסוגל להושיע כנ"ל - בין חולי הגוף ובין חולי הנפש יהיו מתרפאים, ובכלל זה כל מיני ישועות הנצרכים כל חד וחד בדיליה.

ומסיים שם, ובוודאי שכן הוא ג"כ בזמן שאי אפשר להשתטח על קברו, אם מתאספים יחד לכבודו (ועי' עוד, מנח"י עה"ת פי' נצבים עמ' רמה).

לח. הנה ה'תכלת מרדכי' מבערז'אן ביאר בדברי רש"י (לעיל כא ו) על הפסוק 'ותאמר שרה צחוק עשה לי אלוקים כל השומע יצחק לי' - 'הרבה עקרות נפקדו עמה, הרבה חולים נתרפאו בו ביום וכו' ורב שחוק היה בעולם, ולכאורה צריך ביאור לשם מה נעשה נס זה, אלא, כי אברהם ושרה לזכות מידותיהם כעצם השמים לטוהר לא היו יכולים לשמוח בלידת בנם יחידים לעת זקנותם בשעה שיש בעולם הרבה עקרות והרבה חולים... על כן פקד הקב"ה את כל העקרות וריפא את כל החולים - ורב שחוק בעולם, וכל זה בכדי שיוכלו אברהם ושרה לשמוח בשמחתם בהולדת יצחק.

לדין ייאמר הנה בהגיע 'יומא ההילולא' של הצדיק (פירוש תיבת הילולא היינו 'שמחה'), כיצד יוכל הצדיק לשמוח ביומו הגדול בשעה שבני ישראל נאנחים ונאנקים איש איש בנגעו ומכאובו, ממילא כביכול מוכרח הקב"ה לרפא את החולים, לפקוד העקרות, להמציא זיווגים, למלא אסמינו שבע וכו', ורב שחוק בעולם - ורק כך יוכל גם הצדיק לשמוח ביום שמחתו... על כן הבה נשמחה לקראת האי יומא ההילולא י"ב כסלו, כי בו יקויים בנו רב שחוק בעולם... לט. הרה"ק המהרי"ד מבעלזא ז"ע היה מבאר את ענין 'הילולא' של צדיקים, כי לצדיק יש כוחות אדירים, לפעול ישועות גדולות ונוראות בקרב הארץ, אמנם בעלותו השמימה בפטירתו מהעולם הזה - הרי הוא נוכח לראות שכל מעשי אלוקינו טובה רבה הם, וממילא אינו פועל להסיר הצער מעם בני ישראל הנמצאים בעולם הזה. וכפי המסופר שהרה"ק הרבי רבי אלימלך ז"ע הבטיח קודם פטירתו מהאי עלמא - לתלמידו הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימינוב ז"ע, שבעלותו לשמי ערבות לא ינוח ולא ישקוט עד שתבטל גזירה קשה שהיתה אז על ראשי עם בני ישראל, אחר זמן נתגלה אליו הרה"ק הר"ר"א בחלום ואמר לו, משעליתי למרום אינני רואה 'גזירות רעות' כלל, כי כל הגזרות 'טובות' המה, ולכן איני יכול לבטלה. אמנם ביום ההילולא יורדת נשמת הצדיק להאי עלמא ושוב רואה

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

רק למי שחסה בצילו בחיי חיותו עלי אדמות אלא גם למי שחוסה בצילו² בימינו³ בשנת תשפ"ה⁴... גם

היא לנגד עיניה את כל הצער ומכאוב העוברים על בני ישראל 'דבר יום ביומו', ואין לך יום שאין... מרובה... לאיך, הרי מקום הנשמה כעת בעולם העליון, ונמצא שיש לה כוחות יותר מבהיותה בזה העולם, על כן כוחה רב לפעול ישועות גדולות למעלה למעלה מדרך הטבע.

בהאי עניינא אמרו לבאר את דברי רש"י בפרשת תולדות בפסוק (בראשית כו א) 'ויהי כי זקן יצחק ותכהן עיניו מראות', וברש"י, 'דבר אחר, כשנעקד על גבי המזבח, והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים, וראו מלאכי השרת (את מעשה העקידה) והיו בוכים, וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו'. ולכאורה צריך ביאור וכי בכדי שיראו המלאכים את הנעשה בזה העולם שאברהם עוקד את בנו יצחק - וכי נצרך עבור זה לפתוח את השמים. ואמרו ביאור נורא הוד, כי בוודאי את הכל הם רואים מן השמים, אלא שמשם אינם בוכים על זה כי שם רואים רק את הטובה שבדבר, וכי על דבר טובה וברכה יש להם לבכות, רק בהביטם בזה העולם איך שבני ישראל נאנקים ונאנחים איש איש בנגעו ומכאובו על זה הם בוכים מאין הפוגות עד שנסתמאו עיני יצחק עי"ז...

הנה מצינו בגמרא (פסחים נא.) רב יוסף בריה דר' יהושע בן לוי חלש ואיתנגיד (נחלש ונפל למשכב), כאשר חזר לעולם הזה, אמר לו אביו, מה ראית למעלה, אמר לו עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה אמר לו בני עולם ברור ראית. ויש אתנו מקום לומר, כי ביום ההילולא, אשר הצדיקים השוכנים בעליונים יורדים ובאים אלינו למטה, והינם רואים את מצבנו בכי רע, הרי זה הזדמנות עבורנו היושבים בעולם הזה, עולמות התחתונים שיפעלו עבורנו שיעלה מצבנו ומעמדנו למעלה למעלה.

מ. וכבר איתא ב'ספרי' (פרשת עקב פסקא לח) לגבי ענין הברכה שהצדיקים מביאים אתם לכל מקום שהם הולכים, כשבא יעקב אצל לבן ברכה באת לרגליו... ירד יוסף אצל פוטיפר ברכה באת לרגליו... ירד יעקב אצל פרעה ברכה באת לרגליו, ובמה ברכו שנפסקו שנות הרעב בטרם זמנם, וסבר תנא קמא שאחרי מות יעקב חזרו שנות הרעב לשמש עד מילוי זמנם (שבע שנים), רשב"י אומר אין זה קידוש השם, שדברי צדיקים קיימים בחייהם ובטלים לאחר מיתתם, אלא שפע הבא ע"י הצדיק קיים לעד ולעולמי עולמים.

אמור מעתה, שבוודאי כל הניסים הללו שאירעו אז יארעו לנו גם היום, אבנים ייעצרו, שפע רב יבוא עם כל הטוב על ראשי עם קודש.

מא. רמז לדבר כי 'ישראל נושע בה' תשועת עולמים' ר"ת בת עין... כי רב כוחו לעורר רחמים על בני ישראל לתשועת עולמים... עוד אמרו כי 'בת עין' ר"ת 'בה' תתהלל נפשי ישמעו ענוים וישמחו'...

מב. טרם כל שיח יצמח נקדים בג' עובדות נוראות המראות בעליל עד כמה היה הרה"ק ה'בת עין' זי"ע מגן ומושיע לכל החוסים בו.

הדברים ידועים ומפורסמים, שבעת הרעש הנורא בצפת, בשנת תקצ"ז, רוב רובם של יקירי צפת נקברו אז תחת המפולות, ולא נותרו לפליטה כי אם 'כעשירית' מבני היישוב, בעת שאירע הרעש עמדו בבית מדרשו של ה'בת עין' באמצע 'חזרת הש"ץ' דמנחה, מיד ציווה ה'בת עין' שכל העם הנמצאים בני מדרשא יתאספו ויעמדו סביבו, והוא עצמו נשכב על הארץ בפשוט ידיים ורגליים לפעול את אשר פעל, ואכן מחצית מבית המדרש התמוטט ונפל הגג שמעליו, ואילו המחצית השנייה, ששם עמדו המתפללים תחת צלו של ה'בת עין' נשאר על תילו, ונראה הדבר לכל עד עצם היום הזה.

אף הסתלקותו של אותו צדיק היתה למען הצלת הרבים, כאשר בראשית שנת תר"א פשטה בצפת מגיפה - מחלה ממארת חשוכת מרפא, וכל מי שנגע במי שתקפו החולי היה גם כן נחלה, מגיפה זו הפילה חללים רבים ואף ה'בת עין' נתקף בחולי זה, והתאבק במחלתו כמה ימים, לפני פטירתו הבטיח לבני העיר, כי הוא הקרבן האחרון ממגפת הדבר, ואחריו לא תהיה עוד מגיפה בעיר זו, וכך הווה.

עוד יסופר מה ששמעתי מהרב שמעיה טויסיג שליט"א ששמע מזקנתו מהמקובל אצל בני המשפחה אודות אחד מאבות המשפחה הרה"צ רבי משה לייב העלר זצ"ל מבני היכלא קדישא של ה'בת עין', ואחיו של הגה"ק רבי שמואל העלר זי"ע רבה של עיה"ק צפת ת"ו, שיומו האחרון עלי אדמות היה בעש"ק ושכב על מיטתו כשהוא גוסס ונוטה למות זמן ממושך, ניגש אליו אחיו הרב ר' שמואל שהיה תקיף בדעתו וחשש שמא ימשך הדבר עד אחר כניסת השבת ושמא יבואו לידי חילול שבת רח"ל, ואמר לו סאיז שפעט (כבר מאוחר)... כמעט שבת... באותו הרגע

הסתובב ר' משה לייב לעבר צידו השני והחזיר נשמתו ליצורה... ואכן קברו אותו עם דמדומי חמה רגעים ספורים קודם השקיעה. במוצש"ק נגלה הנפטר לאחיו הרב ר' שמואל וסיפר לו מה שעבר עליו מעת קבורתו, שמאחר שנכנסה שבת מלכתא קדישא תיכף לאחר שנטמן באדמה לכן לא הספיקו לעיין בדינו, ובכל יום השבת היה 'רגוע' (שאפילו הגהינום שובת בשבת)... 'ויהי נועם נשבת במוצאי שבת'... אז ניגש אליו מלאך וקרא לו לבוא עימו... אמר רמ"ל מימי לא עשיתי מאומה מבלי לשאול בעצת מורי ורבי, נעתר לו המלאך ולקחו להיכלו של ה'בת עין', ונכנס רמ"ל לקודש פנימה, כשהמלאך ממתין בחוץ, ושאלו הבת עין אודות פטירתו, ואמר רמ"ל שהמלאך ממתין בחוץ, נענה לו הרה"ק, מי זה המלאך... דו ביסט דא, זיי דא (אתה כבר כאן - תשאר כאן)... ואכן נשאר שם...

אף לדין ייאמר לכל מי שיזכה 'להיכנס' להיכלו של הבת עין - 'דו ביסט דא, זיי דא'... ואשרי האיש אשר יחסה בצילו, ויזכה לקבל ממנו כל ההשפעות הטובות ברוח ובגשם, לגופו ולנשמתו לטוב לו כל ימי חייו.

שמא תאמר, כיצד זוכים בזמן הזה להיכנס להיכלו כולו ואומר כבוד ולהסתופף בצילו ולשאוב מלא חופניים ממעייני הישועה...

בראש ובראשונה צריך להאמין באמונה שלימה בכוחו הגדול והנורא של האי צדיק יסוד העולם לבטל כל גזירות קשות ורעות ולהסיר כל 'האבנים' מראשי עם קודש. כמו שאמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע בפסוק בפרשתן (ל א) שאמרה רחל ליעקב אבינו 'הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי', והשיב יעקב 'התחת אלוקים אני' (שם פסוק ב), וביאר, שכך אמר לה יעקב, שלא ראי האמונה בצדיק כמו האמונה בהש"ת אשר בכוחה לשדד מערכות אף אם אינה בשלמות, אולם כח האמונה בצדיק הוא רק כשמאמין באמת ובתמים, מכיוון שאמרת 'ואם אין' הרי זה סימן שיש בקרבך ספיקות בכוחי א"כ אין בכוחי לעזור לך, כי 'התחת אלוקים אני' להושיע גם כשאתן מאמינים בי בשלמות, לא כן הוא, ורק האמונה השלימה בכח הצדיק פועלת ישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע.

והוא על דרך שאמר הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע בלשון הכתוב (דברים כח ו) 'ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך', שהמאמין בבואו אל הצדיק כי בכוחו של הצדיק לפעול לו את הישועה - מובטח הוא כי יתקיים בו ברוך אתה בצאתך ואכן תתמשך עליו הישועה... (אבני זכרון ערך 'צדיק').

דוגמא לדבר, שמענו מבעלי המעשה, אשר לקראת יומא דהילולא שנת תשפ"ב ראו אודות העניין הנשגב ללמוד בספר הקדוש בת עין המסוגל לכל הישועות (וכדלהן) וקבלו על עצמם ללמוד בו מדי שבת בשבתו לזכות שתי הבנות היושבות בביתם ומצפות בכליון עיניים לזיווגם, והנה כעבור כשנה אמרה הבת המבוגרת יותר שלרוב הקושי הנפשי מבקשת היא מאמה ש'תצא' עמה ליום אחד לשחרר עצמם מעט מה'עול' והלחץ הרובצים עליה, ואכן נטלה האמא 'יום חופשי' מעבודתה, ונסעו יחדיו לעיה"ק צפת ת"ו... ואותו היום י"ב כסלו היה, אלא שלא הרגישו בדבר, ורק בהגיעם לצפת אז שמו אל ליבם באיזה יום הם עומדים, כמובן שהחליטו מיד לפקוד את הציון הק' בהאי יומא רבא, והיה זה בקושי גדול עקב ריבוי הגשמים שירדו באותו היום, ובאורח פלא ממש הגיעו למערת הבת עין כעשר דקות לפני השקיעה, שפכו ליבם כמים שתזכה למצוא את הזיווג בקרוב, ואף הוסיפו לקבל על עצמם לשוב להודות על הנס אם תתארס בקרוב, מיד לאחר שיצאו משם והמתינו לאוטובוס התקשר האב והודיע שזה עתה התקשר מאן דהו 'להציע' איזה שידוך... ואכן לא עברו ימים רבים ואותה הצעה הגיעה לידי גמר בשעטומ"צ. כמובן שהמשיכו ללמוד בספה"ק בת עין, וכעבור כמה חודשים גם הבת השניה מצאה את 'שלה'...

ועתה מגיעים אנו ל'נקודה' בה אנו עוסקים... בשלהי חודש אב נסעו לציון הקודש של הבת עין, להודות ולהלל לא-ל הטוב על כל החסד אשר עשה עימם, והוסיפו לבקש על הבת השלישית שבינתיים כבר ג"כ הגיעה לפירקה, ושוב קיבלו על עצמם לחזור להודות על הישועה בשבוע בו חל יומא דהילולא, אלא שלגודל אמונתם בישועת השם כי תבוא במהרה - הוסיפו 'סייג ותנאי' שאם חתונת הבת (השלישית) תערך בסמיכות ליומ"ד אזי יבואו בזמן אחר... וראו זה פלא, מיד הגיע הגיעה 'הצעה' והחתונה תתקיים אי"ה בט"ז כסליו... הרי לפנינו כוחה של אמונה תמימה ושלימה, עומדים הם בסוף חודש אב ו'מתנים' על חתונה שתערך בחודש כסליו, כשהשידוך הוא עדיין בגדר דבר שלא בא לעולם... אך הם כבר ראו כוחו של צדיק לחולל ישועות בקרב הארץ, וכבר בטחו שאכן יבוא השידוך 'במרוצה' עד שיתכן שהיא תינשא כבר בחודש כסליו... וכן הוה.

לעומת זאת, מעשה נורא שמענו מבעלי המעשה, לפני כמה שנים ישבו קבוצה של ט"ו בחורים, הללו קבלו על עצמם שאם יבואו כולם בקשרי שידוכין עד יומא דהילולא הבעל"ט (תשפ"ב) יערכו סעודה רבתית לכבוד נשמת הרה"ק ה'בת עין' זי"ע, ובתוכם היה אחד שבלבו לגלג לכל ה'סגולה' ולא האמין בזה, ואכן עד יומא דהילולא תשפ"ב

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

פשיטא ואין צריך לומר 'שמוזכרים לו את התחייבותו' כי בידו 'לפרוע את החובות'...
(בספרו עבודת עבודה) וז"ל, ידוע לי ממשפחה אחת בארץ ישראל אשר הוזקקו לדבר ישועה ורחמים, וערכו סעודה ביום ההילולא קדישא, ותיכף נושעו בישועה רבתי למעלה מדרך הטבע^מ.

סעדי ואושעה - סגולה נפלאה לערוך סעודה לכבוד נשמתו, ובמעלת ההשתטחות על ציונו

סגולה נפוצה וידועה לערוך סעודה לכבודו ולטובת נשמתו של בעל ההילולא קדישא בעל הבת

עין - הרה"ק רבי אברהם דוב בן הרה"ק רבי דוד זיעעבי"א, ובזכותה ובכוחה להחיש ישועות גדולות ונצורות^מ. וכמו שמביא הרה"ק האדמו"ר מטאהש זי"ע

תורתו מגן לנו - לעסוק בדברי תורתו הקדושה

דברים נחמדים מצינו ב'מאירי' בביאורו לספר 'משלי' (בה כז) על דבריו של החכם מכל אדם 'אכול דבש הרבות לא טוב וחקר כבודם כבוד' ודבר זה

באו כולם בבית האירוסין חוץ מאותו שלגלג... ובא לפנינו בערב ההילולא בדמעות שנפרסם את דבר המעשה למען הרבות האמונה (ויתכפר לו).

וכבר היה מעשה אצל הרה"ק ה'בת עין' בעצמו, כאשר הלך עם קבוצת אנשים להתפלל על קברי צדיקים אשר מנוחתם כבוד בצפת, וכשהגיעו על יד אחד הקברים שמע הרה"ק איך שאחד שואל את רעהו, מאן יימר שאכן אותו צדיק טמון כאן... הסתובב הבת עין על אתר ואמר לו, מי שמפקפק במסורת המקובלת אצל בני ישראל הרי הוא אפיקורס... ולהוציא מכל האויבער-חכמים למיניהם המעלים ספיקות ופקפוקים לקרר ולצנן את האמונה כשהם 'רק' שואלים 'מי אומר'... ודי בהערה זו...

ודרך ההתחברות לנשמת הצדיק ולהתקשר אליו בקשר של קיימא היא על ידי ההליכה בדרכיו הק', או על ידי העסק במשנתו, גם לרבות עשיית סעודה לכבודו, וכדלהלן.

וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (נח ד"ה ענין) וז"ל. בהילולא של צדיקים גם מי שלא הכירו בחייו ולא שמע מפה קדשו דברי תורה, מכל מקום ההולכים בעקבותיו ומתאספים יחד, ומספרים סיפורי קודש, וחוזרים על דבריו הקדושים שלימד בהם איך לעבוד להשם יתברך, על ידי זה משיגים קשר ושייכות להצדיק. עכ"ל.

ומי לנו גדול מה'בת עין' בעצמו שהורה את הדרך כיצד מתדבקים בו, וכמעשה שהיה בעת פרידתו מבני קהילתו 'אוורישט', שטרם עלותו על הספינה בדרכו לארה"ק עמדו כל הקהל ונפשם בשאלתם, להישאר דבוקים בו, אמר להם ה'בת עין' בזה"ל, כתיב 'ובו תדבק', וכי אפשר לדבק בו, אלא הדבק במידותיו מה הוא רחום וכו' מה הוא חנון וכו', מוכח מזה כשמדבק את עצמו במדות של אחד דומה ממש כמי שמדבק בו, על כן גם אתם תראו לדבק את עצמכם במדותי אשר הורגלתי בהם מנעורי עד היום הזה, ויהיה כמו שמדבק בי ממש פנים אל פנים, והמידות שהורגלתי ליזהר מנעורי הם - לשון הרע, שקר, וגסות הרוח (מובא בהקדמה לבת עין מפי בן אחיו).

מג. יש שאמרו, כי משמעות תיבת 'הילולא' היא 'שמחת נישואין', והנה בנישואין המנהג להעניק 'דורות', אף בנישואין אלו מעניק הקדוש ברוך הוא 'דורון' 'לחתן' - הצדיק, שיוכל לשנות את גזר דינם של קרוצי חומר הדברים בעולם הזה, אמנם מובן שהקרוב קרוב קודם, על כן העצה היעוצה להתחבר ולהתקרב אל הצדיק כל אחד בדרכו שלו, אם בעריכת סעודה, אם ב'לחיים', אם בהשתטחות על הציון, ועל כולנה ללמוד מדרכיו של צדיק - לילך בהם ולעבוד בהם את ה' הוא האלוקים.

מד. בישיבת 'בית אברהם' בעיה"ק ירושלים תובב"א, ישנו 'קרן' לעריכת סעודות מדי שנה בשנה ביומא דהילולא קדישא, ומעשה שהיה כך היה, לפני עשרות בשנים היה יהודי ושמו הרה"ח ר' שלמה גראס ז"ל, לפרנסתו התעסק במכירת נפט, ברם, עסק זה - יגיעתו רבה ושכרו מועט, ומכיוון שכך, רעב ומחסור שררו בדרך קבע בביתו, ויהי בליל ההילולא של ה'בת עין' זי"ע, השתטח ר' שלמה על ציון הקודש, ושפך את לבו כמים, בתפילה ובתחנונים שירוויחו לו פרנסתו מן השמים, לאחר מכן, חזר לביתו ועלה על יצועו, והנה בחלומו רואה הוא את ה'בת עין' זי"ע, ויאמר לו ה'בת עין', דע לך שקורת רוח מרובה הסבת לי בתפלתך על קברי (ידוע שהמתים נהנים כשמתפללים על קברם, וראה זה"ק פר' ויחי רכה). אך זאת אשאלך - מדוע לא ערכת סעודה לכבוד ההילולא, תיכף התעורר ר' שלמה משנתו, וקיבץ משארית לחמו הדל, כינס עשרה יהודים, וערכו יחדיו סעודת הילולא. למחרת היום הלך ר' שלמה

וקנה כרטיס לוטו (לאטר"י), וזכה בהון עתק שממנו נתעשר בעשירות גדולה, ואף הקים מממונו 'קרן', אשר עד עצם היום הזה עדיין עורכים ממנו סעודות הילולא.

מה. באמת אמרו, יכלה הנייר ולא יכלו סיפורי הישועות להם זכו אלפי אלפי ישראל בזכות עריכת סעודה לכבודו של ה'בת עין', ואין צריך להביא עובדות... אך מכל מקום פטור בלא כלום אי אפשר, על כן נביא טיפה מן הים, מקצת שבמקצת, ממה ששמענו מ'כלי ראשון', ובעיקר אותות ומופתים בהם ניכר בעליל כי באה הישועה בזכות עריכת הסעודה.

ביום י"ב כסלו בשנת תש"פ אירע אסון בקרב אחינו בית ישראל כאשר נכנסו נכריים מרצחים שפלים לסופערמארקעט (מכולת) של יהודים יראים ושלמים בשכונת דזערסי סיטי (בניו דערז'י) והרגו כמה נשמות קדושות, ושמענו מעשה מאחד ה'ניצולים', וכך הוא כותב לנו במכתב, שמי י. ב. גאלדבערגער, יש לי חברה של תיירות בארה"ב בשותפות עם אחי, אח זה היה גר ביוניאן סיטי (union city) שהיא במרחק בערך עשרים דקות נסיעה מדזערסי סיטי, (אני גר בווייליאמסבורג) באותו יום היה לי פגישה בדזערסי סיטי עם אחד הקליענטים (לקוח) באפיס שלו. ובמחשבתי היה ללכת אל הפגישה, ולאחמ"כ להכנס לסופערמארקעט בכדי לקנות דבר מאכל להשיב את נפשי כ'פת שחרית', וחשבנו שאחי יבוא שמה לסופערמארקעט ושמה נסדר כמה עניני הביזנעס, ואכן בגמר הפגישה וכבר פניתי ללכת אל הסופערמארקעט, והנה אחי מתקשר אלי, ואומר לי, אולי תבוא הנה ליוניאן סיטי - הרי זה רק מהלך של 20 דקות, כי יש פה סעודה לכבוד הילולא דהבת עין, ואפגוש אותך פה, מיד הסכמתי, ואכן יצאתי מיד לדרך להגיע אליו, ועי"ז ניצלתי מהשהות באותה חנות בשעה שהמרצחים שהו שם ה"י.

לפני שנתיים ביקשו לערוך סעודת הילולא בבית כנסת מסוים, אלא שאם אין כסף אין סעודה... וניגשו לאחד המתפללים בכדי להתרימו לדבר מצווה, נתן הלה סך חמש מאות שקלים כשהוא מקדיש את הזכות לטובת גיסו ששכב על מיטת חוליו כשהוא מחוסר הכרה רח"ל, לאחר זמן קצר קיבל בשורה טובה שהלה התעורר ופקח את עיניו, והתברר שהיה זה באותם הרגעים ממש בהם הרים תרומת קודש לעריכת הסעודה.

מעשה נורא שמענו מאחד מבני החבורה מדרי העיר מבית שמש, אברך זה התעסק והכין סעודה לכבוד היא"צ, ובאותה שעה שיחקה בתו ג' שנים בסכין סביב עינה, ופצעה את העין, עד שהחל לזוב דם רב, מיהרוה לבית חולים, ואחר בדיקות מעמיקות אמרו להם שכמעט נגעה בעין עצמה, ואך בניסי ניסים ניצלה העין לגמרי... וראו הכל, כי הוא הכין סעודה ל'בת עין', וה'בת עין' שמר על ה'עין' של ה'בת'...

כיוצא בדבר שמענו מעשים לאין מספר אודות הישועה לה זכו בזכות אותה קבלה טובה לערוך סעודה ביומא דהילולא אם יושעו עד אותו היום - והגיעה הישועה בסמיכות ממש ליום ההילולא... דוגמא לדבר, בחור מבוגר שקבלו חבריו על עצמם שאם יתארס עד י"ב כסליו אזי יערכו סעודה לכבוד ה'בת עין', ונשברה צלחת בי"ב כסליו סמוך לשקיעה... או מעשה בדומה לזה, בבחור מבוגר (אשר כבר אחותו הצעירה ממנו הקימה את ביתה) אשר נשאר 'בודד' בישיבה, על כן הולך הוא מפעם לפעם לשמש כ'ממלא מקום' בתלמודי תורה בבני ברק, והנה לפני שנתיים ביום י"ב כסליו לימד בת"ת סאדיגורא, ובזמן ה'הפסקה' נערכה סעודה גדולה ב'חדר מלמדים', והתעורר הבחור ואמר בקול רם, הנני מקבל על עצמי שאם אמצא זיווגי עד י"ב כסליו תשפ"ד אזי אערוך סעודה בל"ג, אמרו לו המלמדים מדוע אינך מבקש להינשא עד לאותו יום, ואכן 'תיקן' את דבריו ואמר שאם יעמוד תחת חופתו עד י"ב כסליו הרי יערוך סעודה, ושכח מכל אותו מעשה ומכל הקבלה שקיבל על עצמו. והנה בחודש אייר 'נקרע לו הים' וב"ה בא בקשרי אירוסין, והחלו לדבר על מועד מתאים לקבוע בו זמן הנישואין, ומן השמים סיבבו שהזמן הראוי מכל הבחינות הוא יום חמישי אור ל"א כסליו, והודיעו זאת לחתן, וכאשר בא לרשום זאת ב'ספר הזכרונות' אשר לו, וימצא כתוב אותה קבלה טובה שאם יתחתן עד י"ב כסליו...

שמענו מבעלי המעשה המתגוררים בעיה"ק צפת, אשר ב"ה התברכו ב'ברכת הבנים', ומשנה לשנה הבית נעשה צפוף וצר מלהכיל, וחפשו זמן זמנים טובא דירה חדשה רחבת ידים ולא מצאו, כיתתו רגליהם והלכו לראות דירות הרבה אך אלו לא התאימו להם מסיבות שונות, והנה לקראת יומא דהילולא בשנת תשפ"ב ראו את גליון 'באר הפרשה' וקבלו על עצמם שאם ימצאו דירה עד ל"ב כסלו תשפ"ג יערכו סעודת הילולא, ואכן, בעזהש"ת מצאו דירה נאה והולמת בעשרת ימי תשובה תשפ"ג, ואף סיכמו על דמי המקח, אך דא עקא שעדיין לא הצליחו למצוא קונה שירכוש את דירתם הישנה, ולא היה די סיפוקם לשלם על הדירה החדשה מבלי למכור את הישנה, על כן נתעכב הקניין, עד שבתחילת חודש כסלו הודיע להם בעל הדירה החדשה, כי אם בתוך כמה ימים אינם חותמים

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

'חזוה' אזי מתבטל 'התחייבותו' למכור להם, וימכור את הבית לאחרים, בערב שבת שקודם ההילולא (שחלה בשנת תשפ"ג ביום שלישי) קבלו על עצמם שאם יצליחו למצוא מיד קונה לדירתם הם מתחייבים לערוך סעודה אף בשנת תשפ"ד. והנה ביום ראשון הגיע איש יהודי מעי"ת מבני ברק לראות את הדירה הישנה שלהם בכדי לקנותה, והיה זה ממש שלא בדרך הטבע, שכן אותו יהודי מבני ברק דיבר עם 'מתווך' (מעקלער, בראקער) שיראה לו דירות בצפת, ועל חשבון זה יצא האיש לדרכו מבני ברק ועד צפת, אלא ש'בדיוק' באותו יום נחלה אותו המתווך ולכן בקש מחברו שיראה לו דירות (אחרות אשר ברשותו) בכדי שלא תהא נסיעתו לחינם... והוא ידע שהם מעוניינים למכור דירתם... וביום שלישי י"ב כסליו חתמו זכרון דברים על מכירת דירתם, ובכך יכלו לקנות את הדירה החדשה והרחבה... ומן העניין לציין, כי סיפרה בעלת הבית מעשה זה לשכנותיה ומכריה, וכמה מהם שרצו לקנות דירה אחרת התעוררו אף הם לאותה קבלה טובה, וגם הם זכו לראות בישועת ה'...

וכך שמעתי מ'משגיח' נכבד באחת הישיבות המפורסמות בארה"ק וביודעי ומכירי קאמינא, ששהה אחר חג הסוכות (לפני כשנתיים) בעיה"ק צפת, שם פנה באחד הימים להשתטח על קברי הצדיקים בביה"ח הישן, ובדרכו נכנס גם למערת ציון הרה"ק ה'בת עין', בעודו עומד בתפילה זכר והזכיר את אחיינו - בחור חשוב מבוגר שכבר כמה שנים עמד בשידוכים ולא זז מאומה, ומן השמים יצא מפיו (ללא שחשב על כך מקודם לכן) אם הבחור יתארס עד יומא דהילולא של הבת עין אערוך סעודה לכבוד בעל ההילולא למנין אנשים - כשבליבו נוקף הספק, וכי יתכן שבזמן קצר כל כך - ששה שבועות, תבוא ישועתו, והרי הוא כבר כמה שנים בעניין השידוכים ולא זז מאומה. ולפלא והפלא, כעבור שבועיים ימים בא הבחור בקשרי שידוכין, ותגדל הפליאה, כי ל'כלה' נמנו בקושי שבע עשרה שנה מיום הולדתה, ולא עוד אלא שאחיה נישא ממש לאחרונה ויש לה עוד אחות כלה בבית, ובעצמו אינם יודעים מדוע מיהר אביה לארס אותה, אלא שה'בת עין' 'דחף' כל הענין מלמעלה לישועת הבחור.

כיו"ב שמענו מעשה שאירע השנה (תשפ"ה) מבעל המעשה, ואלו דבריו, בני הבחור בן 21 מצא את זיווגו אחר פסח פ"ד, ובתי בת ה-19 לאחריו, ועתה בחודש חשון פ"ה בני שהו בקושי בן 18 ג"כ התארס למזל"ט. והנה, למחותני (שלקח את בני הצעיר) היו 3 בנים בשידוכים, בשנת תשפ"ד הבטיח בי"א צ של הבת עין שאם כולם יבואו בקשרי שידוכין הוא יערוך סעודה לשנה הבאה, למעשה הוא אכן גמר ג' שידוכים השנה, כשהשלישית בת 19 היא הכלה של בני בן 18.

והאמת אגיד, שלא חשבתי כלל לארס את הבן השלישי, שכאמור הנו צעיר וגם יש לי חתן וכלה בבית, אבל הבת עין הוצרך לפרע חובו למחותני - שביקש אצלו לזכות בשלושה שידוכים, והוא סידר הענינים.

כמו"כ שמעתי מה'חתן' בעצמו... אשר כבר היה 'זקן בא בימים' (מפני סיבה כלשהי), לפני כמה שנים (תשפ"א) עלה לציונו הק' של ה'בת עין' כשבועיים ימים לפני יום ההילולא, בכה והתחנן לראות בישועת ה', וקיבל על עצמו שאם יבוא בברית האירוסין עד יומא דהילולא קדישא יעלה ויבוא בשנית 'להודיע' על הישועה ואף יערוך סעודה לכבודו של אותו צדיק, כעבור עשרה ימים נחוגו השידוכין בקול רינה ותודה...

ראו נפלאות ה', בישיבה אחת בעיר מודיעין עילית קבלו הבחורים על עצמם שאם עד יומ"ד דשנת תשפ"א יתארסו שלושים בחורים יערכו סעודה גדולה לכבוד ה'בת עין', והנה באותה שנה חל יומ"ד בעצם יום השב"ק, ונדברו הבחורים לשבות 'שבת התוועדות' בקוממיות לכבוד הילולא קדישא, אלא שביום ראשון שקודם ההילולא החזיקו רק במספר 'עשרים ותשע' חתנים... אכן שמע אלוקים הקשיב בקול תפילתם, ובליל שישי בא הבחור ה'שלושים' בברית האירוסין, ונסעו בשמחה גדולה לערוך את השבת בצוותא לכבוד בעל ההילולא. וכששאלו את כל ה'נוגעים בדבר' מפני מה נקבתם במניין שלושים דייקא, לא פחות ולא יותר... והם עצמם לא ידעו מה להשיב אלא שכך יצא מפיהם...

והנה מעשה זה התפרסם ברבים, ומהם ראו וכן עשו בישיבה חשובה בעיה"ק ירושלים, והם קבלו על עצמם שאם יתארסו עשרים בחורים (כמניין הבחורים 'שנשאר' מחברי השיעור) אזי יעשו סעודה רבתית ביומ"ד י"ב כסליו תשפ"ב, וכך הוה, שבע לפני ההילולא נשלם ה'מניין', והבחור האחרון מתוך העשרים מצא אף הוא את זיווגו למזל טוב. ו'נשנה בשלישית' בישיבה אחרת שקבלו על עצמם שאם יתארסו כל ה'קבוצה' יערכו סעודת הילולא ב"ב כסליו תשפ"ג, ואכן כך הוי...

והנה מקום אתנו לעורר אודות החובה לעשות 'פרסומי ניסא', ולקיים 'שיחו בכל נפלאותיו', כי מלבד עצם חיוב ההודאה לבורא ית"ש על כל הטוב והחסד, הרי יש בזה תועלת עצומה גם לאחרים, וכאמור לעיל ש'מצוה גוררת

נאמר אודות הצדיק כמדובר בפסוקים הקודמים. ומבאר, שאכן אכול דבש זה הבא לאכול מצוף הדבורים, אזי אף שמתוק הוא לחכו, מכל מקום הרבות לא טוב לא יוכל האדם לאכול מידה מרובה של דבש, פן תקצה נפשו בצוף המתוק ביותר. אך וחקר כבודם לחקור בכבודם ופעלם של הצדיקים והאבות הקדושים, זה לכבוד. וטוב הוא הדבר להרבות בהם כמה שיותר.

וכלשונו הרבות בחקר כבודם של צדיקים, וההארכה באופני מעלתם הוא כבוד להמרבה, כי ברוב דבריו בזה יחדל פשע, באחוזו בנתיבותיהם והדבקן ביושר פעולותיהם. ואכן, עלינו ללמוד ממעשי אבות - סימן לבנים, לחיות חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא^{מו}, בתוספת ראויה של אמונה תמימה וביטחון בצור כל העולמים.

מצוה', ו'סעודה גוררת סעודה', והרי רבים רבים מאחינו בני ישראל זקוקים לישועת הפרט כל אחד באשר הוא, ועיניהם כלות מתוחלת ממושכה, על כן אל תמנעו טוב מאחרים... שכאשר יראו וישמעו כל אותות ומופתים מבעלי המעשה עצמם אף ליבם ירחש דבר טוב, ועי"ז אף הם יצאו מאפילה לאורה בקרוב...

וכמו שראינו אצל אותה משפחה מצפת שזכו למכור דירתם ולקנות דירה אחרת, שכאשר ראו בעיניהם את הישועה, ניגשה היא אל הוריה אשר עשרה שנים תמימות שלא נשמע בביתם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה, שיירה שלימה עומדת 'תקועה בפקק' (טרעפיק) רח"ל, והציעה להם 'סגולה' זו, ואכן בתוך שנה שלוש מילדיהם כבר הקימו ביתם במזל טוב...

עוד נלמד מכל מעשיות אלו, שהרה"ק ה'בת עין' עומד ומתחנן להושיע ככל היוצא מפיהם, מעתה 'הרחב פיך ואמלאהו', אל יסתפק האדם בקטנות אלא יבקש בקשות גדולות, וכדאי הוא אותו צדיק לסמוך עליו.

וכאשר שמעתי מהרה"ח רבי מוטל ראטמאן שליט"א, עובדא שהיה עד לה לפני כמה שנים, בעודו מהלך ברחובות קריה - בשכונת מאה שערים אשר בעיה"ק ירושלים, מצאו יהודי נכבד 'בעל תשובה' אשר אין הפרוטה מצויה בכיסו, והלה החל לשאלו אודות 'וואש מאשין' (מכונת כביסה), כי נתקלקלה המכונה שבביתו, עוללים שאלו בגדים נקיים ואין נותן להם, ובצר לו הוא מחפש אחר חנות המוכרת מכונת כביסה 'יד שניה', כי עליה אין דורשים סכום עתק כמו על מכונה חדשה. ר"מ ניסה להניאו מכך, היות וידוע ליודעי חן שדבר שטות הוא לקנות מכונת כביסה יד שניה - כי לעולם ומעולם לא תדע אלו חסרונות ובעיות יצוצו לך במשך השימוש בה. וכה אמר לו ר"מ, היום חל יומא דהילולא של ה'בת עין', עומד אני ליסע לעיה"ק צפת להשתטח על ציונו, בוא נא עמנו, וכבר נפעל עבורך ישועה גדולה.

וכן עשו, כל הדרך לא פסיק פומיה מגירסא של אותו נצרך, אודות מכונת הכביסה, כי מכונה פלונית טובה היא, ושל 'חברה' פלונית לא... ובכלל הוא דואג מה יהיה בסופו של דבר, כיצד יכבסו את בגדי בניו הגדולים והקטנים... ובבואם לפני המלך בציון הקודש שפכו לבם בתפילה - איש איש בנגעו ומכאובו. משם נסעו, ויחנו באת"ק מירון, קנו במכולת (גראסערי) לחם וכל מטעמים ועלו לציון הקודש דרשב"י לערוך שם סעודת הילולא, ויהי, אך יצאו מציון הקודש, צלצל הטלפון של מיודעינו הנצרך, ומצד השני 'מבשרים' לו כי הגורל שקנה מאיזה 'מוסדות' לפני זמן רב זכה ב... מכונת כביסה חדשה ומשוכללת...

וכה אמר לי ר"מ בצערו על אותו נצרך, הרי כוחו של הצדיק להשפיע שפע רב וגדול, חבל על אותו איש אשר צמצם את כל השפע במכונת כביסה שאכן קיבל אותה, אילו היה מבקש ב'השגות' כגדולות יותר בוודאי היה מקבל שפע רב פי כמה וכמה (ר"מ מספר ע"ע שפעל לטובה באותה נסיעה כמה עניינים גדולים ורבים פי כמה וכמה).

מו. אגב אורחא בענין יראת שמים ושמירת עיניים, שמעתי מאיש נכבד חידוש נפלא, דאפילו באמצע השנה (ולאו דוקא ב"ב כסלו), כשיש לאדם נסיונות בשמירת עיניים, והוא לוחם עם יצרו ומתגבר עליו ועוצם את עיניו מראות ברע ושומר על ה'בת עין שלו' אז יכול ג"כ לערוך 'סעודת בת עין' (על זה ששמר על הבת עין 'שלו') ויעשה סעודת מצוה בתופים ומחולות, וישמח מאד על זה שזכה להתגבר על יצרו, וסעודת מצוה כזו בוודאי ג"כ מסוגל לכל הישועות ברוחניות ובגשמיות למעלה מדרך הטבע.

וכה אמר הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, מה שאין האברכים מתעלים כהיום, הוא מחמת שאינם מחשיבים קיין עובדא (פעולת אחת טובה), אנחנו כשהיינו הולכים ברחוב ונכנסנו הבייתה אחרי שזכינו לשמור את העיניים, היינו פוצחים בריקוד 'ארוממך ה' כי דליתני'...

שבת הגדול) וז"ל, שמעתי מרבי ישראל בעל שם טוב זללה"ה, כי אין הצדיק יכול לעלות ממדרגה למדרגה לאחר מותו, אם לא שדנין אותו על קלות שבקלות. ואחר שכבר דנו אותו על קלות שבקלות אי אפשר עוד לבוא למדרגה יותר - רק כאשר בני אדם מספרים למטה מתורה ומעשים טובים שלו, אז בא הצדיק שספרו ממנו לעליה גדולה. וכן בכל פעם ופעם שמספרים איש אל רעהו מן יראי ה' הנפטרים או יש להצדיק הנ"ל עליה וכו' וגם להאנשים המספרים יש להם עליה. עכ"ל.

באמת אמרו, שלא דווקא ביום ההילולא, אלא בכל ימות השנה נשמת הצדיק מתאווה ומשתוקקת שילמדו ויעסקו בדברי התורה שחידש בהאי עלמא. וכבר איתא בגמ' (יבמות צו.) 'אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב (תהילים סא ה) 'אגורה באהלך עולמים', וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד לפני הקב"ה רבנו של עולם יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר. ובמהרש"א (שם) כתב וז"ל, שהיה נהנה בו אילו אמרו בשמו"ז.

הדברים אמורים ביותר ביומא ההילולא דיליה, כי גם בעולמות העליונים מתעסקים רק 'במעשיו הטובים ובתורתו שחידש', וכדברי הרמ"ע מפאנו בספרו 'כנפי יונה' (חלק ב' סימן צ"ב, הובא בישמה ישראל ט"ז סיון) ד'הילולא' נקראת שמחת נישואין וכן 'יום השנה' (יא"צ) נקרא אף הוא בלשון זה, וכמו שתחת החופה של 'חתן וכלה' אין עוסקים רק בענייני הנישואין - והבא לברר באותה שעה אפילו בסוגיות החמורות שבש"ס יענו ויאמרו לו 'אין כאן המקום'... כך הוא גבי יום פטירת הצדיק שאין מקום רק לעסק משנתו. וז"ל, סוד הילולא דצדיקי הוא שביום פטירת הצדיק אין עסק בכל העולמות לעסוק בשום תורה כי אם במעשיו הטובים ובתורתו שחידש, דומיא דכתובה הנקראת בהילולא דחתן, שאין נקרא שם כי אם הכתוב לעסקי החתן והכלה, וזהו מה שאמרו בגמרא (ברכות ו): 'אגרא דבי הילולא מילי', פירוש, מילותיו ודבריו שחידש בתורה. עכ"ל.

ועל ידי העסק במשנתו והזכרת דבריו נחשב זה האיש כמי שהוא משפיע טובה לצדיק, שמכוחו נשמת הצדיק עולה ומתעלה בעולמות העליונים, וכמו שכתב הרה"ק מוזאלאוויץ זי"ע בספרו 'ברית אברהם' (סוף הפטרת

וידועים דברי הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (פרשת וירא ד"ה ויקח בידו את האש) בפסוק (בראשית כב ו) 'ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדיו', כי הנה אש זה 'יראה', ומאכלת זה 'פרנסה' כדברי חז"ל 'המאכלת' שמאכלת את בני ישראל עד היום, וזהו אומרו האש והמאכלת וילכו שניהם יחדיו - כי היראה והפרנסה הולכים יחדיו - דהיינו הם כרוכין ותלויין זה בזה, כמה יראת שמים שיש לך כך הפרנסה.

מז. איתא בגמ' (ב"מ פה:) על 'ההוא מרבנן' שנעשה סומא בעיניו רח"ל משום מעשה שהיה עיי"ש, והלך להשתטח על מערת רבי חייא, ואמר שם 'מתנייתא דמר מתנינא' (ופירש"י, 'תוספתא של אדוני שסידרה לשה סדרים אני שונה תמיד, דר' חייא סדרה לתוספתא') ונעשה לו נס ונתרפא. וביאר המהרש"א (ח"א ד"ה אמינא) בזה"ל, שעל ידי זה המת דר בשני עולמות כדאמרינן בפרק האשה רבה (יבמות צו:) אגורה באהלך עולמים (תהילים סא ה) כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעוה"ז כאילו שפתותיו דובבות בקבר, עכ"ל.

וביאור הדברים אמרו בשם ה'בן איש חי', כי מבואר בגמ' שם שתלמידי חכמים רוצים שיאמרו דבר שמועה מפיהם לאחר הסתלקותם לעלמא דאתי, וכלשון רש"י (שם צז. ד"ה שיאמרו) שיהיו שפתי נעות בקבר כאילו אני חי, וכן הוא אומר בבכורות (לא:) דובבות, נעות והנאה הוא לו שדומה כחי, נמצא שזה ששנה את הברייתות שסידר רבי חייא גרם לו 'לחיות' מחדש לאחר שכבר נסתלק מן העולם, ועל כן ביקש מרבי חייא שיפעל להחיש לו ישועה לרפואת עיניו - כי 'סומא חשוב כמת' (נדרים סד:), וכשם שהוא החיה את רבי חייא, כך בדין ששייב לו רבי חייא כגמולו ויחיה אותו ע"י ששייב לו את מאור עיניו.

מעשה מצינו בגמ' עצה טובה לכל אותם החשובים כ'מת' ל"ע - אין לו בנים, אין לו פרנסה, שיקבלו על עצמם ללמוד מתורתו של בעל ההילולא קדישא, ובזה יהא להם 'זכות טענה' לבקש הימנו ש'יחיה' אותם ויושיעם במהרה מצרתם.

ואכן מעשים רבים המעידים יותר מאלף עדים שמענו על ישועות גדולות שנפעלו על ידי הקבלה להגות בספה"ק בת עין, ולא ניזיל כרוכלא למנות ריבוי המעשים ששמענו מכלי ראשון ממש אודות הניסים והנפלאות שזכו על ידי

והאריך בזה ה'מאור עינים' (ישמח לב, בריש דבריו עמ"ס שבת) 'ובדורות האחרונים, כשלומדים דברי שום תנא וחכם מדברי הקדמונים וכו', ולכך מחיה אותו שמכנים החיות בהדברים, שלכך אמרו 'שפתותיו דובבות בקבר', שאפשר לומר כי זה בחינת השתטחות על קברי הצדיקים, כי דיבורי הצדיק שם הוא קבור וטמון החיות שלו כאמור וכו', ונקראת בחינה זו השתטחות על קברי הצדיקים, שהן דבריהם שלומד ומזכיר היום הלומד'.

גם זוכה שאותו 'בעל השמועה' בעצמו יבוא להתחבר עמו, כדאיתא ב'ערות דבש' (ח"ב דרוש ז) וז"ל. ביבמות (צו): 'מאי דכתיב (תהילים סא ה) 'אגורה באהלך עולמים' - וכי אפשר לאדם להיות דר בב' עולמות, אלא שיאמרו דבר שמועה משמו בזה העולם ושפתותיו דובבות בקבר'... כשאומרים דבר שמועה מפיו אז נשמת צדיק מתלבשת שם בלומדים, ועומדת שם... ולכך שפיר אמרינן שדוד המלך דר בב' עולמות, א. בעולם הנצחי, ב. בזה העולם - בלומדים האומרים דבר

קבלה טובה זו, ובכל העניינים ממש, ברפואה ובברכת הבנים, בפרנסה טובה בהרחבה ובשידוכי הבנים, ובשאר העניינים, ולא נזכיר אלא את ה'מעשה הראשון' שבזכותו נתפרסמה סגולה זו, זכה וזיכה את הרבים...

וכה סיפר הגאון רבי ישעי' טישלער שליט"א הדר בעי"ת בני ברק, כי לפני כמה שנים (בשנת תשע"ז) פגש בליל שב"ק על פתחו של ביהמ"ד חסידי - אברך מ'קרית ספר' שבא לשבות שבתו אצל חמיו בבני ברק, אחר ברכת 'גוט שבת' שאלו האברך האם יש באותו ביהמ"ד ספר 'בת עין', ענה לו ר"י כאן אין 'בת עין', אמנם בביתי שוכן ספר בת עין אחר כבוד ואם רצונך עז להשיג את הספר עלה עמי לביתי ואלוהו לך... וילכו שניהם יחדיו, ויאמר ר"י לאברך האם חפץ מע"כ דייקא ב'בת עין' או כמו"כ טוב ספר חסידות אחר... פתח האברך וסיפר לר"י, לפני כשנה תמימה גמרתי למנות י"ב שנים מיום הנישואין ועדיין לא נפקדנו בזש"ק, בצר לי עליתי אני ובני ביתי לעיה"ק צפת להעתיר תפילה ותחנונים בזכות הצדיק הקדוש ה'בת עין' (לא היה אז יומא דהילולא של הבת עין), מכיוון שכהן אנכי וזכיתי להתקדש בקדושתו של אהרן אינני רשאי להיכנס ל'בית החיים' להשתטח על ציון הקודש, ע"כ פניתי אני וב"ב לבית מדרשו של הרה"ק ה'בת עין' זי"ע בצפת, שם קרענו שערי שמים בתפילתנו וקבלתי עי"ע שכשיוולד לנו הבן נלמד בכל שבת (בעת הסעודה) בספר הק' בת עין במשך שנתו הראשונה של הבן... ומיד נפקדנו בזש"ק, ואכן מיד קניתי את הספר למען יהיה מזומן תחת ידי בכל שבת, ובעזרהי"ת הנני מקיים את אשר קבלתי על עצמי, אלא שכאן בבני ברק בבית מו"ח לא מצאתי את הספר ע"כ מצאתני מחפש אותו.

מספר בעל העובדא, לפני כתשע שנים קיבל על עצמו - אחר שראה בגליון באר הפרשה אודות הענין ללמוד בשולחן השבת מתוך הספר הק' בת עין, ובס"ד התמיד בכך מדי שבוע בשבוע עד עצם היום הזה.

באחת התקופות אירע דבר, כי אברך זה מתמודד עם כמה וכמה חבילין דמעיקין, עד שבתקופה מסוימת עבר הסבל למעלה ראש, וכבר הרגיש שאין כוחותיו עומדים לו, באחד השבתות בעת שישב בשולחן השבת וכבר עמד לקחת את הספר וללמוד בו, החליט ברגע האחרון מרוב צערו כשהוא אומר אל לבו - הנני לומד את הספר הק' זה זמן רב, ועדיין לא נושעתי, עדיין הסבל כרך בעקביי, א"כ מן הנראה שהרה"ק אינו שת ליבו אלי, נשכחתי כמת מלב, על כן, השבוע לא אלמד בספר הק' ויהי מה, ואכן כך עשה. נו.... אין אדם נתפס על צעריו.

האברך הזה נוהג לשבת בכל ליל שבת עם בחורים הנמנים על בני קהילתו (הנקרא באטע), שם הם מספרים סיפורי צדיקים, והוגים באמרי שפר על פרשת השבוע, ובעיני עבודת השי"ת.

באותו שבוע שהאברך החליט שלא ללמוד בספר הק', הגיע אחד הבחורים לבאטע, ואותו הבחור כמעט שאינו מגיע לבאטע, וגם כשהוא מגיע הוא אומר איזה ווארט קצר או שומע מאחרים, והנה אירע דבר פלא, הבחור הלז נכנס וביקש מראש החבורה - האברך הלז, אם הוא יכול השבוע ללמוד קטע מספר הק' בת עין... האברך שמע את הבקשה ועיניו מלאו דמעות... הנה חשבתי לעצמי כי אשב בחושך ואין רואה אותי, והנה אך החלטתי פעם אחת להניח את הלימוד ומיד שלח לי הקב"ה סימן ורמז משמים שמעשי רצויים, אלא שאין איש יודע חשבוננו של עולם (מדוע עדיין לא נושע).

וראה בזה פלאות הנהגות הבורא וגדולת מעשי הצדיקים, כי מאז ועד היום, וגם לפני כן, לא אירע מעולם כדבר הזה שהבחור ביקש ללמוד קטע מתוך הספר, אין זה כי אם אצבע אלוקים וסימן מן השמים, האברך החליט על אתר להמשיך את הלימוד בספר בהתלהבות וביתר עוז (בהזדמנות שאל האברך את הבחור, מה קרה פתאום שהחלטת באותה שבת

באר הפרשה - פרשת ויצא - בת עין

הטובים ובתורתו שחידש' וכלשונו של הרמ"ע מפאנו הנזכר לעיל, אזי שומה גם עלינו בהאי יומא להתעסק בתורתו^{מט} וללכת בדרכיו הקדושים^ג. ועל ידי זה נתדבק בו ונתקשר אל נשמתו הקדושה ונזכה שתהא תורתו מגן לנו והוא ימליץ טוב בעדנו.

זכות בעל ההילולא תגן עלינו ובעדנו, להיפקד במהרה בדבר ישועה ורחמים משמי שמי קדם, ישועות ברוחניות ובגשמיות, שפע רב וכל מיני טובות שבעולם^{נח}, וישראל נושע בה' תשועת עולמים.

שמועה מפיו, עכ"ל. והיינו שהוא כשוכן בתוככי הלומדים את מאמריו.

וכביכול הצדיק מחויב להכיר טובה למי שגרם לו אותה עליית נשמה, והרי הוא עומד להמליץ עליו טוב בשמי מרומים ולהשפיע עליו שפע רב לטובה ולברכה, וכדאיתא ב'ספר חסידים' (סי' רכה) וכל האומר דבר שמועה מפיהם, הם מתפללים עליו שם ומליצים טובה עליו^{מח}.

אמנם הרברים אמורים ביותר ביומא ההילולא דיליה, שאם בעולמות העליונים מתעסקים רק 'במעשיו

ללמוד בספר בת עין, וענה הבחור, כי באותה תקופה בא אליו 'התעוררות' ללמוד בביתו מתוך ספר זה בשולחן השבת, ובאותו שבת שכח ללמוד בביתו, ע"כ רצה ללמוד עם חבריו בבאטע).

מח. וכך אמר הרה"ק ה'שמח ישראל' זי"ע (מאורן של ישראל ח"א דף י"ד, י"ד שבט תרנ"ו אות א'), וז"ל. **על ידי שמזכירים את הצדיק בזה העולם יש עליה ופקידה לטובה לכל ישראל.**

הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע מביא בשם אביו הרה"ק הרש"ב זי"ע (אגרות קודש מוהרי"צ ח"ח עמוד קל) **כשיהודי לומד תורה של איזה צדיק, בא מלאך ממחנה מיכאל להיכל הצדיק ומבשרהו 'בשורה טובה' שפלוני בן פלוני לומד בספרו, והצדיק בעל הספר מעורר רחמים על הלומד ובני ביתו, כי המלאכים יודעים היטב איזו 'בשורה טובה' יש בזה לצדיק שעוסקים בתורתו בעולם הזה, עד כאן דבריו (בתרגום ללשון הקודש).**

וכתב הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע בפתיחת ספר 'בית אברהם', מרן מהר"ש זי"ע (הדברי שמואל) פעם אחד בי"א חשון - בהלולא של כ"ק א"ז בעל יסוד העבודה זי"ע, בדברו על גודל ענין לימוד ספריו הקדושים, אמר, כי הצדיק בעולם הזה הוא בבחינת הולך, וכשנסתלק אז הוא בחינת עומד, וכשחוזרים על דבריהם הקדושים מחויב הצדיק לעזור להם, ונהיה לבחינת מהלך, ומקוים בו 'ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה' (זכריה ג ז). עכ"ל.

מט. ומכאן תצא הקריאה לכל מי שלא יוכל לעלות לציונו הק' (כל חד וחד בדיליה), שכאמור למעלה שהעסק במשנת ותורת בעל ההילולא כמוה כהשתטחות על הציון ממש.

בדרך צחות ומליצה אמרו, גדול מעלת הלימוד בספרו הק' מאשר לפקוד את ציונו הק', כי 'השתטחות' היא מעל למציבה, אולם העוסק במשנתו הרי הוא כמי שנמצא בתוך הציון הק' עצמו... ואם כי הדברים אמורים בדרך מליצה, אך יש בזה עומק מני עומק...

על כן אין לך 'סגולה' גדולה מזו מאשר להגות בדברי תורתו ואחר כך לשפוך שיח במזמורי תהילים, ובוודאי הוא ימליץ טוב בעדו.

נ. וכבר אמרו, שהנה ידוע גודל העניין בהדלקת נר לעילוי נשמה, אשר סגולתו נוראה לפעול לטובת הנשמה ולזכות אותו המדליק נר לכבוד נשמת הצדיק, אמנם כבר אמר הכתוב (תהלים קיט קה) 'נר לרגלי דברך', וכלומר שיעקר ה'נר' הוא 'דברך', וכשהם נר לרגלי ואור לנתיבתי - כשחוזרים על דבריו הקדושים והולכים לאורם...

אגב אורחא, סיפר הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי זצ"ל, בשם אביו הגה"ק ה'סטייפלער' זי"ע, בשנות ילדותו היה אביו רבי חיים פרץ זצ"ל מעיר אותו בשעת בוקר מוקדמת ולומד עמו בקביעות ב'בת עין' בכדי להחדיר בו מוסר ויראת שמים.